

KÖLTSÉGVETÉSI JELENTÉS

2021
JÚNIUS

*„Hasznos orvoslással gondoskodni óhajtván a köz hasznáról ...
és az ország jó állapotáról ...”*

Károly Róbert okleveléből – 1318. február

KÖLTSÉGVETÉSI JELENTÉS

A 2022. évi költségvetési törvényjavaslat
elemzése

2021
JÚNIUS

Kiadja: Magyar Nemzeti Bank

Felelős kiadó: Hergár Eszter

1054 Budapest, Szabadság tér 9.

www.mnb.hu

ISSN 2732-0006 (nyomtatott)

ISSN 2732-0014 (on-line)

A Magyar Nemzeti Bank a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvényben meghatározott alapvető feladatai, különösen a monetáris politika meghatározásával és megvalósításával kapcsolatos feladata ellátásának támogatására elemzi a költségvetési hiány és adósság alakulását, figyelemmel kíséri az államháztartás finanszírozását, elemzi a finanszírozásnak a monetáris folyamatokra, a pénzpiacok alakulására, a likviditásra gyakorolt hatását és kutatásokat folytat fiskális politikai kérdésekben.

A Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény értelmében az MNB elnöke a Költségvetési Tanács (KT) tagja, így az MNB-ben rendelkezésre álló szakmai tudás és felhalmozott információ közvetetten támogathatja a KT munkáját. Az MNB a KT stabilitási törvényben meghatározott feladataihoz háttérelmzéseket készít, amelyeket a KT rendelkezésére bocsát.

Az elemzés Baksay Gergely, Közgazdasági elemzésekért és versenyképességért felelős ügyvezető igazgató általános irányítása alatt készült. A jelentésselkészítésében a Költségvetési és versenyképességi elemzések igazgatóság munkatársai vettek részt a Közgazdasági előrejelzés és elemzés igazgatóság munkatársainak közreműködésével. A publikációt Matolcsy György elnök hagyta jóvá.

Az elemzés elkészítésekor a 2021. május 21-ig rendelkezésünkre álló információkat vettük figyelembe.

Tartalom

1. Összefoglaló	7
2. Az államháztartási egyenleg	9
3. Az államadósság várható alakulása	12
4. A törvényjavaslat alapjául szolgáló makrogazdasági feltételezések értékelése	14
5. A költségvetési törvényjavaslat részletes értékelése	16
5.1. Elsődleges bevételek	16
5.2. Elsődleges kiadások	18
5.3. Kamategyenleg	24
6. A törvényjavaslat jogszabályi megfelelése	26
6.1. Az Alaptörvény adósságszabálya	26
6.2. A Stabilitási törvény 3 százalékos hiányszabálya	26
6.3. A Stabilitási törvény adósságszabálya	26
6.4. Az államháztartás strukturális egyenlegének követelménye	27
6.5. A Stabilitási és Növekedési Egyezmény korrekciós ágának szabályai	27
6.6. A Stabilitási és Növekedési Egyezmény prevenció ágának szabályai	27
7. Kiemelt témák	29
7.1. A növekedés és a költségvetési egyensúly helyreállítása a két válságot követően	29
7.2. A bruttó finanszírozási igény alakulása	32
7.3. Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Terve	34
7.4. A jövedéki adót érintő különleges szabályok	36

1. Összefoglaló

Elemzésünk tárgya az Országgyűlésnek 2021. május 4-én benyújtott 2022. évi költségvetési törvényjavaslat, amelyet az MNB költségvetési előrejelzésének tükrében értékelünk. Az elemzés során a rendelkezésünkre álló információk alapján saját prognózist készítettünk a 2022. évi költségvetési egyenlegre, illetve államadósságra, és ezt viszonyítjuk a törvényjavaslatban foglalt előirányzatokhoz.

A költségvetési törvényjavaslat szerint 2022-ben az ESA-szemléletű költségvetési hiánycél a GDP 5,9 százaléka. A hiánycél meghaladja a 2021. évi költségvetési törvény kivetítésében, valamint a 2020. évi Konvergencia programban szereplő 2,2 százalékos célt, és magasabb a Pénzügyminisztérium által 2020. decemberben publikált 4,8 százalékos előrejelzésnél. A magasabb hiányt a javaslat szerint a gazdaság újraindítása és a növekedés helyreállítása miatt szükséges intézkedések indokolják. A tervezett GDP-arányos deficit az előirányzott hiánycél 1,6 százalékpontos mérséklődését vetíti előre az idei évi módosított költségvetési törvény 7,5 százalékos várakozásához képest.

Előrejelzésünk szerint az államháztartás hiánya további módosítások nélkül 2022-ben összhangban lehet a törvényjavaslatban tervezettel. Az MNB a koronavírus-járvány kedvezőtlen makrogazdasági hatásai kifizetésének függvényében sávos előrejelzést készít, amelybe illeszkedik a költségvetési törvényjavaslatban feltüntetett, a GDP 5,9 százalékanak megfelelő deficit. Prognózisunk alapján a kiadások kismértékben alacsonyabbak lehetnek az előirányzatnál, valamint a bevételek is elmaradhatnak a törvényi várakozástól, ami elsősorban az európai uniós támogatásokkal kapcsolatos bevételekhez köthető. Az önkormányzati alrendszer egyenlegére, valamint az eredményszemléletű korrekciók összegére vonatkozó prognózisunk lényegében megegyezik a törvényjavaslatban szereplő várakozással. Mindezek alapján az államháztartás 2022. évi hiányát a GDP 5,8 – 6,0 százalékos sávjába becsüljük.

A törvényjavaslat és az MNB-előrejelzés szerint a GDP-arányos adósságráta 0,6 százalékpontos csökkenése várható 2022-ben. Az államháztartás EDP-módszer szerinti GDP-arányos bruttó adóssága a 2020. végi 80,4 százalékról a javaslat szerint 2021-ben, a módosított költségvetési törvénnyel összhangban 79,9 százalékra mérséklődik, majd 2022. végére 79,3 százalékra csökken. A javaslatban szereplő 2022. évi adósságráta-csökkenés közel összhangban van az előrejelzésünkkel, amely a 2021. év végi 78,9 százalékos szint után 0,6 százalékpontos mérséklődést és 78,3 százalékos GDP-arányos adósságrát tartalmaz 2022-re.

A költségvetési törvényjavaslat megfelel az Alaptörvény adósságszabályának, ugyanis a GDP-arányos adósságráta csökkenése előreláthatóan meghaladja az előírt 0,1 százalékpontos mértéket. Az Európai Bizottság legfrissebb, 2021. tavaszi előrejelzése alapján az uniós adósságszabály előírásai teljesülhetnek a szabály előretekinthető ágának teljesülésével. A GDP 5,9 százalékanak megfelelő eredményszemléletű egyenleg meghaladja a hazai, illetve az uniós jogrendben egyaránt megtalálható maastrichti küszöbértéket. Az Európai Unió intézményei 2020-ban átmenetileg felfüggesztették a korrekciós költségvetési szabályokhoz köthető szankciók alkalmazását és az Európai Bizottság kommunikációja szerint a fiskális szabályok átmeneti felfüggesztése várhatóan 2022-ben is fennmarad. A hazai szabályozásban ugyanakkor az Európai Unió által alkalmazott általános mentesítő záradékhoz hasonló mozgásteret a Stabilitási törvény csak a GDP csökkenése esetére ad. Ezért a Kormány a veszélyhelyzeti kormányrendeletben történt módosításon túl a Stabilitási törvény szükséges módosítását is berjesztette az Országgyűlésnek, és a 2021. május 25-én benyújtott törvényjavaslat alapján a 2021-2023. költségvetési évben felfüggesztésre került a 3 százalékos hiánykritérium és a középtávú költségvetési cél elérésére vonatkozó szabály is.

A javaslatban szereplő 5,5 százalékos strukturális hiány magasabb a középtávú költségvetési célra vonatkozó előírásnál, ugyanakkor az uniós költségvetési keretrendszer preventív ágához tartozó szabályok 2020-ban ugyancsak felfüggesztésre kerültek. A középtávú költségvetési célra (MTO) vonatkozó keretrendszer előírja, hogy minden tagállam az Európai Bizottsággal közösen kijelölt strukturális egyenleget elérje, vagy ahhoz megfelelő mértékben közeledjen. 2020-tól kezdődően az MTO-t Magyarország számára a GDP -1,0 százalékában állapították meg. A törvényjavaslat szerint a 2022. évi strukturális egyenleg GDP-arányosan -5,5 százalék lesz, ami magasabb az előírásnál, ugyanakkor a középtávú költségvetési

célra vonatkozó hazai szabály, illetve az uniós költségvetési keretrendszer preventív ágához tartozó szabályok ugyancsak felfüggesztésre kerültek.

A javaslat szerint a Gazdaság-Újraindítási Akcióterv intézkedései együttesen a teljes éves magyar GDP 13 százalékát moztatják meg 2022-ben, több mint 7300 milliárd forint összegben. Ezen belül a gazdaság-újraindítási hazai források meghaladják a 3880 milliárd forintot, amely tartalmazza az újonnan létrehozott Beruházási Alapot mintegy 550 milliárd forint értékben, foglalkoztatási támogatásokat és képzéseket, a 13. havi nyugdíj visszavezetésének következő ütemét és a nyugdíjprémiumot, az egészségügyi béremelést, az otthonteremtést, valamint számos infrastrukturális, város és vidékfejlesztési beruházást, illetve sport-, kultúra- és egyháztámogatásokat. A Paks II. beruházással kapcsolatos kiadások 270 milliárd forintot tesznek ki 2022-ben. A hazai forrásokon felül a gazdaság-újraindítási európai uniós források mintegy 3000 milliárd forintba rúgnak. A vállalkozásokat és családokat támogató adócsökkentések 424 milliárd forintot tesznek ki a javaslat szerint. Ezen belül az otthonteremtéssel kapcsolatos áfa és illetékmentesség, a 25 év alattiak részleges szja mentessége és a munkáltatói adóterhek 2 százalékpontos csökkentése jelenik meg.

2021-től a rendes, hétéves kohéziós költségvetés (MFF) mellett az uniós tagállamok számára elérhetőek lesznek a válság utáni helyreállítást célzó források, a NextGenEU legnagyobb programjának számító Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF) keretében. Magyarország számára az RRF programokból maximálisan elérhető összeg mintegy 5900 milliárd forint, amelyből hazánk a május folyamán benyújtott Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervében a 2511 milliárd forintos vissza nem térítendő támogatási keretre adott be igénylést. A mintegy 3400 milliárd forintos kedvezményes hitelkeret igénylésére 2023 végéig van lehetőség.

Az állami beruházások összege a költségvetési terv szerint a 2021-es 6,5 százalékos GDP-arányos értékről historikusan magas 7,1 százalékos szintre emelkedik 2022-ben. A jelentős beruházási aktivitást támogatja, hogy a költségvetési tartalékok között 2022-ben 550 milliárd forintot tesz ki a Beruházási Alap, amely a kormányzati szándék szerint nem közvetlenül finanszíroz egyes beruházásokat, hanem beruházási feladatokra biztosít központi forrást a szakminisztériumok részére. Várakozásunk szerint a hazai forrású beruházások értéke meghaladhatja majd a GDP 5 százalékát, míg az EU-s forrásból végrehajtott beruházási aktivitás a GDP 2 százaléka körül alakulhat.

A nominális GDP tervezettnél magasabb, akár a 10 százalékot is meghaladó növekedése képes a hiányt és az adósságrátát is érdemben mérsékelni. A javaslat 2021-ben 4,3 százalékos, 2022-ben 5,2 százalékos gazdasági növekedéssel számol, ami mindkét évben a jegybank márciusi Inflációs jelentéshez készített sávós prognózisának alján helyezkedik el. Amennyiben a gazdasági növekedés meghaladja a tervezettet, az az adóalapok emelkedésével növeli a költségvetés bevételeit. Ha a többletbevételeket nem költik el, akkor a költségvetési hiány és az adósságráta is érdemben mérséklődhet mindkét évben.

Nemzetközi összevetésben magas maradhat a költségvetési hiány és az államadósság-ráta a törvényjavaslat alapján. A költségvetési hiány és a deficiten felül az adósságtörlesztéseket is tartalmazó állami bruttó finanszírozási igény magas maradhat a következő években, és érdemben a régiós országok szintje felett alakulhat. A költségvetési deficit 2021-ben az EU átlagnak megfelelő lehet, ugyanis idén a költségvetési politika az egész EU-ban gazdaságösztönző programokkal támogatja a kilábalást. 2022-ben ugyanakkor az EU országokban érdemi hiánycsökkenés várható, amihez képest a hazai hiány mérséklődése lassabb lehet. Az Európai Bizottság 2021. májusi előrejelzése szerint az 5,9 százalékos hiány a harmadik legmagasabb lehet az Európai Unióban, meghaladva a régiós országok szintjét. A magyar adósságráta a 2020-as átmeneti növekedést követően ismét csökkenő pályára állhat, azonban az államadósság régiós összevetésben magas maradhat.

2020-2021-ben a koronavírus-járvány hatásainak ellensúlyozása miatt a gazdasági növekedést az egyensúly elé kellett helyezni, 2022-től azonban a világjárvány leküzdésével a figyelmet újból a költségvetési egyensúly helyreállítására kell fordítani. A koronavírus-járvány visszaszorulása után a makrogazdasági adatok javulása, és kiemelten az erőteljes gazdasági növekedés 2022-től lehetővé teszi a költségvetési hiány és ezzel együtt az államadósság markáns csökkenését, amelyet érdemben támogat a kamatkidávások továbbra is alacsony szintje. 2022-ben szükség van a nemzetközi összevetésben várhatóan magas költségvetési hiány csökkentésére a hazai gazdaság külső egyensúlyának megőrzése, az államadósságon belüli belföldi finanszírozási bázis elsődlegességének fennntartása, valamint a hazai gazdaságban a kereslet és kínálat egyensúlyának megőrzése érdekében. Összességében tehát 2022-ben markáns hiánycsökkentést tesz lehetővé az elmúlt 100 év várhatóan leggyorsabb makrogazdasági helyreállítása.

2. Az államháztartási egyenleg

A törvényjavaslat az államháztartás ESA hiányát a GDP 5,9 százalékában határozza meg 2022-ben, ami 1,6 százalékpontos csökkenést jelent a 2021. évi módosított előirányzathoz viszonyítva. Az önkormányzatok egyenlege kis mértékű deficitet mutathat, míg a pénzforgalmi és eredményszemléletű hiány közötti különbség lényegében nulla lehet a javaslat szerint. Előrejelzésünk alapján a központi alrendszer pénzforgalmi hiánya kissé magasabb lehet az előirányzatnál. A statisztikai korrekciókat tartalmazó ESA-hídra, valamint az önkormányzatok egyenlegére vonatkozó prognózisunk közel azonos a törvényjavaslatban várt értékkel (1. táblázat).

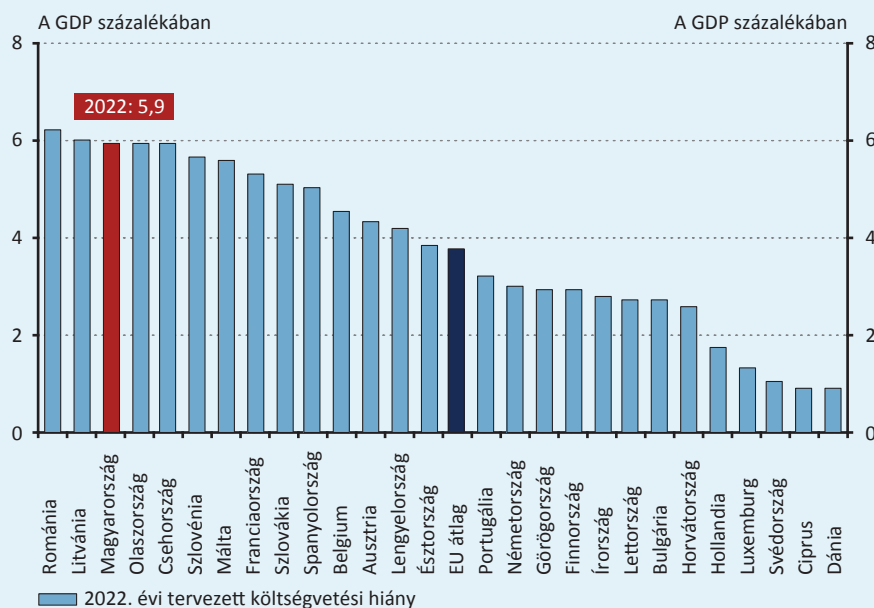
1. táblázat			
A kormányzati szektor 2022. évi ESA-egyenlege (a GDP százalékában)			
	2022		
	Törvényjavaslat	MNB- előrejelzés	Eltérés
1. Központi alrendszer egyenlege	-5,6	(-5,6) – (-5,8)	0 – (-0,2)
2. Önkormányzatok egyenlege	-0,3	-0,3	0,0
3. Államháztartás pénzforgalmi egyenlege (1+2)	-5,9	(-5,9) – (-6,1)	0 – (-0,2)
4. GFS-ESA különbség	0,0	0,1	0,1
5. Kormányzati szektor ESA-egyenlege (3+4)	-5,9	(-5,8) – (-6,0)	0,1 – (-0,1)
Megjegyzés: A táblázatban kerekítések miatt eltérések adódhatnak.			
Forrás: 2022. évi költségvetési törvényjavaslat, MNB			

Előrejelzésünk szerint az államháztartás hiánya 2022-ben a GDP 5,8 – 6,0 százaléka között alakulhat, ami összhangban van a költségvetési törvényjavaslatban foglalt 5,9 százalékos értékkel. A központi alrendszer pénzforgalmi hiánya átlagosan a GDP 0,1 százalékával meghaladhatja a törvényjavaslatban szereplő előirányzatot. A költségvetés központi alrendszerének adóbevételei várhatóan megegyeznek az előirányzattal: a gazdálkodó szervezetek befizetései, valamint a fogyasztási adók az előirányzatnál alacsonyabban, míg a munkát terhelő adók és járulékok a törvényjavaslatban szereplőnél magasabban alakulhatnak. Az EU-támogatással kapcsolatos bevételek a kapcsolódó kiadások prognózisunk szerinti magas előlegaránya miatt jelentősen elmaradhatnak a javaslatban foglalttól. A kiadási előirányzatok többsége összhangban van az előrejelzésünkkel, az eltérés átlagosan kevesebb mint a GDP 0,1 százaléka. Magasabb kiadás irányába mutató különbséget a központi költségvetési szervek nettó saját kiadásainál azonosíthatunk, míg a lakástámogatással kapcsolatos kiadások, az Egészségbiztosítási és Járvány Elleni Védekezési Alap kiadásai, illetve a nettó kamatkifizetések prognózisunk alapján elmaradnak a törvényjavaslatban szereplő előirányzattól.

A költségvetési hiány az Európai Bizottság májusi előrejelzése alapján a harmadik legmagasabb lehet az EU-n belül 2022-ben, meghaladva a régiós országok szintjét (1. ábra). A költségvetési deficit 2021-ben az EU átlagnak megfelelően alakulhat, ugyanis a költségvetési politika idén az egész EU-ban támogatja a gazdasági kilábalást. 2022-ben ugyanakkor az EU országokban érdemi hiánycsökkenés várható, amihez képest a hazai hiány mérséklődése lassabb lehet.

1. ábra

A költségvetési hiány várható alakulása 2022-ben az EU-ban

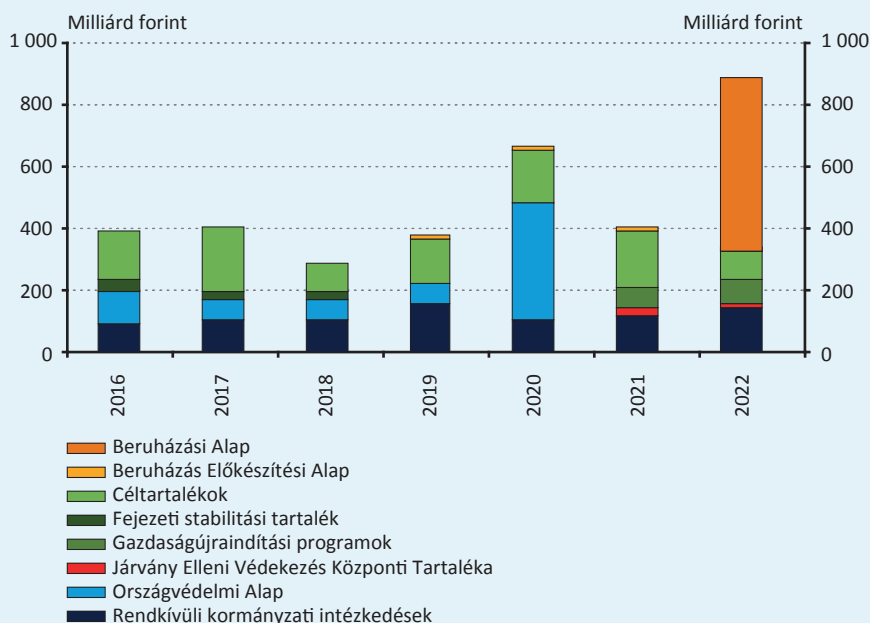

Forrás: Stabilitási és Konvergencia Programok, 2022. évi költségvetési törvényjavaslat

2022-ben a központi alrendszerben a szabad központi tartalékok összege 233 milliárd forint, azaz a törvényjavaslatban szereplő nominális GDP 0,4 százaléka. Ez a Rendkívüli Kormányzati Intézkedések tartalékának 145 milliárd forintnyi előirányzatából, a Gazdaság-újraindítási Alap 68 milliárd forintos keretösszegéből és a Járvány Elleni Védekezés Központi Tartalék előirányzatának 20 milliárd forintos keretéből áll össze. További tartalékok állnak rendelkezésre a későbbi beruházási döntések forrásának biztosítására: a beruházási alapok együttesen 555 milliárd forint kiadási előirányzatot tartalmaznak. A bér- és bérjellegű kifizetésekre félretett céltartalék 93 milliárd forintot tesz ki, ami közel fele a 2021. évi azonos célú előirányzatnak.

A beruházási alappal együtt 2022. évi összes központi tartalékok és tartalék típusú előirányzatok tervezett nagysága így 881 milliárd forint, vagyis a GDP mintegy 1,6 százaléka. Kedvező, hogy azok összege elegendő lehet a hiánycél biztonságos eléréséhez, amennyiben jövőre a pandémia kezelése nem okoz jelentős költségvetési többletkiadást. A Gazdaság-újraindítási Alap fejezetben a Kiemelt Kormányzati Magasépítési Beruházások alcím alatt további 40 milliárd forint összegű beruházási tartalékkeret található, amely közgazdasági értelemben a központi tartalékok beruházási alapjaihoz hasonló funkciót tölt be, tovább növelve a jövő évi költségvetési mozgásteret (2. ábra).

2. ábra
A költségvetési tartalékok alakulása 2016-2022

Forrás: 2016 – 2022. évi költségvetési törvények

Az önkormányzati alrendszer pénzforgalmi egyenlege 156 milliárd forintos hiányt mutat a költségvetési törvényjavaslatban. Prognózisunk a tervszámnál valamelyest magasabb pénzforgalmi deficitet tartalmaz, várakozásunk szerint az alrendszer hiánya mintegy 200 milliárd forint körül alakulhat jövőre. A magasabb hiány elsősorban arra vezethető vissza, hogy előrejelzésünk azzal számol, hogy az önkormányzatok a rendelkezésre álló uniós előlegeket gyorsuló ütemben használják fel, tekintettel az előző uniós költségvetési ciklus végső elszámolási határidejére.

Az eredményszemléletű és egyéb ESA korrekciókat tartalmazó ún. ESA-híd a költségvetési törvényjavaslat szerint 16 milliárd forint hiánynövelő korrekciót tartalmaz 2022-re. Az MNB által becsült és alkalmazott ESA-híd a GDP 0,1 százalékát kitevő, pénzforgalmi deficitet csökkentő statisztikai korrekciót tartalmaz. Az MNB által alkalmazott statisztikai korrekción belül az uniós kapcsolatokhoz tartozó statisztikai korrekciók nagyobb összeggel csökkentik a pénzforgalmi hiányt, ugyanakkor a besorolt vállalatoknál és egyéb szervezeteknél az előírányt meghaladó egyenlegrontó hatással számolunk.

A márciusi Inflációs jelentésben közölt 4,5 – 5 százalékos hiány előrejelzésünkhöz képest 1 – 1,3 százalékponttal emelkedett a 2022. évi hiányra vonatkozó prognózisunk. A változást elsősorban a törvényjavaslat kiadási előirányzatainak átvezetése okozza.

3. Az államadósság várható alakulása

Az államháztartás GDP-arányos bruttó adóssága a 2020-as átmeneti növekedés után ismét folyamatosan csökkenő pályára áll. A 2020 végi 80,4 százalékról előrejelzésünk szerint 2021. év végére 78,9 százalékra csökken a deficit kis mértékű mérséklődése, illetve a gazdaság élenkülése következtében. A 2020-ban jelentősen megnövelt kormányzati betétek részbeni felhasználása 2021-ben hozzájárul az államadósság csökkenéséhez. 2022-ben előrejelzésünk szerint az államadósság-ráta 0,6 százalékponttal 78,3 százalékra mérséklődik. A magyar adósságcsökkenést érdemben támogatja az erőteljes gazdasági növekedés, és az állami kamatkiadások alacsonyan maradó szintje, míg az elsődleges költségvetési egyenleg magas hiánya visszafogja a mérséklődést.

2. táblázat

Az államadósság alakulása

	Törvény- javaslat	MNB	Törvény- javaslat	MNB
	milliárd forint		a GDP százalékában*	
1. 2021. évi induló államadósság	41 223	41 223	79,9	78,9
2. Központi költségvetés 2022. évi pénzforgalmi hiánya	3 153	3 256	5,6	5,7
3. Egyéb hatás	338	208	0,6	0,4
4. 2022. évi várható államadósság (milliárd forintban az 1+2+3 összege)	44 714	44 687	79,3	78,3
5. GDP-arányos államadósság 2022. évi változása (4-1)			-0,6	-0,6

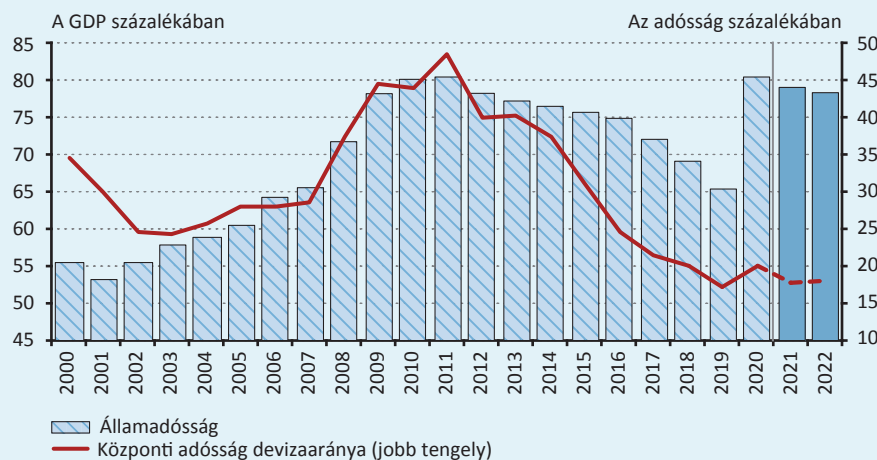
Megjegyzés: *Az MNB és a költségvetési törvény eltérő nominális GDP-vel számol. A részadatok összegei a kerekítés miatt eltérhetnek az aggregált értékektől.

Forrás: 2022. évi költségvetési törvényjavaslat, MNB előrejelzés

Az MNB nominális adósságra vonatkozó prognózisa 2021. és 2022. év végére vonatkozóan a közel megegyezik a törvényjavaslatban szereplővel. Az MNB-előrejelzés enyhén magasabb pénzforgalmi hiánnyal és kissé alacsonyabb egyéb hatással számol 2022-ben. A GDP-arányos adósságráták közötti különbséget az eltérő makrogazdasági feltételezések okozzák.

A központi költségvetés adósságán belül a devizaarány a devizakötvény-kibocsátások következtében 2020 végére 19,9 százalékra emelkedett. Előrejelzésünk szerint ez az arány 2021. év végére 18 százalék körüli szintre mérséklődik, és 2022-ben kis mértékben emelkedhet, a költségvetési törvényjavaslattal összhangban. 2020 során folytatódott a háztartások állampapír állományának növekedése, és előretekintve is élénk maradhat a kereslet a lakossági állampapírok iránt, amely következtében folytatódhat a belföldi finanszírozás arányának emelkedése.

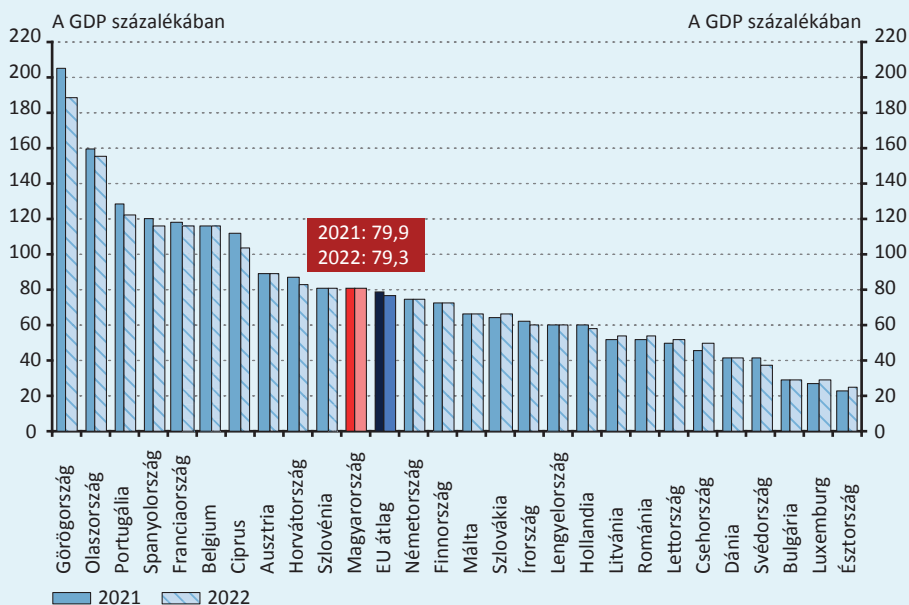
3. ábra
Az államadósság várható alakulása

Forrás: MNB, ÁKK

A következő években a magyar adósságráta a 2020-as átmeneti növekedést követően ismét csökkenő pályára állhat, azonban az államadósság, és a deficiten felül az adósságtörlesztéseket is tartalmazó bruttó finanszírozási igény régiós összevetésben magas maradhat. A magyar államadósság a 2020-as 80,4 százalékos GDP-arányos értékről a törvényjavaslat szerint 2021-ben a GDP 79,9 százalékára, ezt követően 2022-ben 79,3 százalékra csökkenhet. A hazai adósság az EU átlaga alatt maradhat, azonban régiós összevetésben Szlovénia GDP-arányos adósságával lényegében azonos szinten alakulhat, Szlovákia, Lengyelország, Románia és Csehország adósság szintjét meghaladva (4. ábra). A költségvetési deficiten felül az adósságtörlesztéseket is tartalmazó állami bruttó finanszírozási igény jelentősen csökkenhet a következő években, azonban EU-s összevetésben magas maradhat (lásd 2. kiemelt téma).

4. ábra
Az államadósság alakulása az EU-országokban

Forrás: Stabilitási és Konvergencia Programok, 2022. évi költségvetési törvényjavaslat

4. A törvényjavaslat alapjául szolgáló makrogazdasági feltételezések értékelése

A törvényjavaslat a hazai gazdasági teljesítmény némileg elnyújtottabb helyreállításával számol. A 2021-22. évi GDP-növekedésre vonatkozó prognózis az MNB márciusi előrejelzési sávjának alján található, miközben a jelenlegi adatok szerint még magasabb lehet a gazdasági növekedés és a nominális GDP bővülése 2021-ben és 2022-ben is meghaladhatja majd a 10 százalékot. A javaslat makropályájában a 2021. évi GDP-re 4,3 százalékos, míg 2022-re vonatkozóan 5,2 százalékos növekedéssel számol. A javaslat szerint a tavalyi gazdasági visszaesést követően az idei évben megkezdődhet a gazdasági helyreállítás, mely a következő évben magasabb növekedési dinamikával folytatódhat. A növekedési kilátásokat körülvevő érdemi bizonytalanságra utal, hogy a piaci elemzők növekedési várakozásai nagy sávban szóródnak mind az idei, mind a jövő évre vonatkozóan (5. ábra). Emiatt a bizonytalanság miatt az MNB a hazai növekedésre a 2021. márciusi Inflációs Jelentésben is sávos becslést alkalmaz.

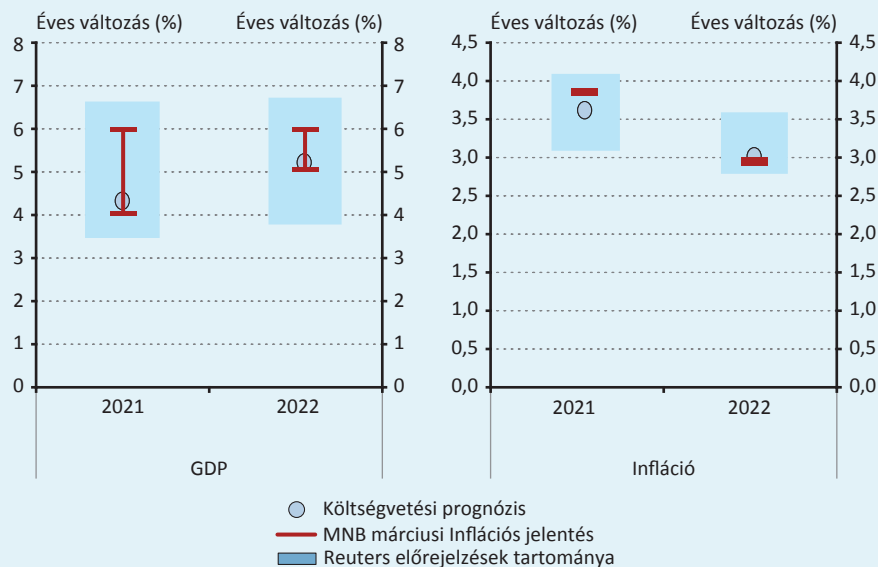
A koronavírus okozta válságot követően a belső keresleti tételek pozitívan járulhatnak hozzá a növekedéshez mindkét előrejelzés alapján. A gazdasági növekedés azonban előrejelzésünk szerint a törvényjavaslat makropályájához képest eltérő szerkezetben valósulhat meg a következő években. Erőteljesebb fogyasztásbővülésre, illetve a beruházások és az exportteljesítmény elnyújtottabb helyreállítására számít a Pénzügyminisztérium javaslata. Az MNB előrejelzése szerint a jelenleg futó kapacitásbővítések mellett új fejlesztési projektek, a bővülő vállalati hitelezés segíti a beruházási aktivitás növekedését. A háztartások fogyasztásának erősebb növekedését valószínűsíti a javaslat az elkövetkező évben, amit az MNB-nél kedvezőbbre várt bérfolyamatok is támogathatnak. A hazai beruházási- és exportteljesítmény 2022-től bővílhet dinamikusabban a törvényjavaslat makropályája szerint. Az ipari termelés és az áruexport a járvány újabb hullámai alatt kedvezőbben alakult. Az MNB előrejelzése szerint bár az év elején szakadások következtek be a termelési láncokban, ezek ideiglenesnek tekinthetők, a hosszabb távú kilátásokat nem befolyásolják. A szolgáltatások kilábalása azonban csak a megfelelő szintű átoltottság elérését és a korlátozások feloldását követően indulhat meg.

A törvényjavaslat enyhébb munkaerőpiaci alkalmazkodásra számít, a foglalkoztatottságra és a bérek emelkedésére vonatkozó várakozások jellemzően az MNB által előrejelzett sáv tetején vagy enyhén felette alakulnak. Ezzel összhangban a keresettömeg előrejelzése nagyobb mértékű bővülést prognosztizál, mint a jegybank, az eltérést főként a bérimdex magyarázza. A koronavírus-járvány hatása az idei évi béremeléseket érintheti a legnagyobb mértékben. Ezt követően a bérdinamika a gazdaság újraindításával párhuzamosan erősödhet, de továbbra is elmarad a válság előtti mértéktől.

Az idei évre vonatkozóan a törvényjavaslat némileg alacsonyabb inflációval számol, míg jövőre ismét a 3 százalékos inflációs cél körül stabilizálódó árindex várható mindkét előrejelzés alapján.

5. ábra

A GDP-re és inflációra vonatkozó előrejelzések összehasonlítása

Forrás: 2022. évi költségvetési törvényjavaslat, Inflációs jelentés (2021. március), Reuters (2021. március)

3. táblázat

A makrogazdasági előrejelzések összehasonlítása (százalékos változás az előző évhez képest)

	2020	2021			2022		
	Tény*	Költségvetés	MNB	Eltérés	Költségvetés	MNB	Eltérés
GDP	-5,0	4,3	4,0 - 6,0	(-0,3) - (1,7)	5,2	5,0 - 6,0	(-0,2) - (0,8)
Háztartások fogyasztási kiadása	-2,5	3,4	2,6 - 4,5	(-0,8) - (1,1)	6,0	3,8 - 4,9	(-2,2) - (-1,1)
Közösségi fogyasztás	2,8	0,8	2,5 - 2,8	1,7 - 2,0	-1,9	1,4 - 2,5	3,3 - 4,4
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	-7,3	4,2	5,0 - 7,2	0,8 - 3,0	7,2	6,4 - 6,6	(-0,8) - (-0,6)
Export	-6,8	6,4	8,1 - 9,7	1,7 - 3,3	10,5	7,4 - 8,0	(-3,1) - (-2,5)
Import	-4,4	5,2	6,8 - 8,3	1,6 - 3,1	10,0	6,4 - 6,9	(-3,6) - (-3,1)
GDP-deflátor	5,7	3,7	4,2	0,5	3,8	3,5	(-0,3)
Infláció	3,3	3,6	3,8 - 3,9	0,2 - 0,3	3,0	2,9 - 3,0	(-0,1) - (0,0)
Nemzetgazdaság bruttó keresettömege	6,0	8,0	6,7 - 8,4	(-1,3) - (0,4)	9,8	8,4 - 8,6	(-1,4) - (-1,2)
Nemzetgazdaság bruttó átlagkereset	9,7	7,0	6,4 - 7,1	(-0,6) - (0,1)	7,7	7,1 - 7,5	(-0,6) - (-0,2)
Nemzetgazdaság foglalkoztatottak száma	-0,9	0,0	(-0,7) - (0,2)	(-0,7) - (0,2)	1,1	0,7 - 1,1	(-0,4) - (0,0)

Megjegyzés: *A márciusi Inflációs Jelentés publikációját követően a KSH revíziót hajtott végre a bruttó hazai termék idősorain, melyet a törvényjavaslat már számításba vett.

Forrás: 2022. évi költségvetési törvényjavaslat, Inflációs jelentés (2021. március)

5. A költségvetési törvényjavaslat részletes értékelése

5.1. ELSŐDLEGES BEVÉTELEK

Előrejelzésünk szerint a **költségvetés központi alrendszerének elsődleges bevételei** 2022-ben összesen 129 milliárd forinttal lehetnek alacsonyabbak a tervezetben szereplő előirányzatoknál (4. táblázat). Ezen belül az adó- és járulékbévételek közel megegyezhetnek törvényjavaslatban szereplő előirányzattal. Prognózisunk szerint alacsonyabbak lehetnek a bevételek a társasági adó esetében, amit a 2021. évi bevételek alakulására és a makrogazdasági folyamatokra vonatkozó eltérő megítélés okozhat. Illetve az áfabevétel is kis mértékben elmaradhat az előirányzattól előrejelzésünk szerint, és az eltérést az okozza, hogy a költségvetési törvényjavaslat magasabb fogyasztás dinamikával számol 2021-ben és 2022-ben is. Az előirányzatnál magasabb lehet a bevétel a szociális hozzájárulási adó és a járulékok esetében. Emellett az előrejelzésünk szerint az uniós támogatásokkal kapcsolatos pénzforgalmi bevételek alacsonyabban alakulhatnak a törvényjavaslatban szereplő előirányzatnál.

A **gazdálkodó szervezetek befizetéseire** vonatkozó előirányzat 32 milliárd forinttal magasabb az MNB előrejelzéséhez képest. A társasági adóból származó bevételek esetén az előirányzat 86 milliárd forinttal magasabbat vár az előrejelzésünkénél, amelyet a 2022-es makrogazdasági folyamatokra és azok társasági adóalapot befolyásoló hatására vonatkozó eltérő feltevések magyarázhatnak. A kisadózók tételes adójából származó bevételek 9 milliárd forinttal lehetnek magasabbak az előirányzatnál, az adófizetők számára vonatkozó becslések eltérése miatt. A kisvállalati adóból származó bevételek 4 milliárd forinttal haladhatják meg a vonatkozó előirányzatot, itt az adózók 2022-es létszámára vonatkozó különböző becslésekből adódó hatás magyarázza az eltérést. A pénzügyi szervezetek különadója esetében 16 milliárd forinttal lehet magasabb a bevétel az előirányzatnál. A különbséget az adóalap 2022-es nagyságára vonatkozó előrejelzések eltérése indokolhatja. A gazdálkodó szervezetek egyéb befizetéseinek előirányzata 29 milliárd forinttal alacsonyabb a vonatkozó prognózisunknál, főként bázishatás miatt.

Általános forgalmi adóból pénzforgalmi szemléletben 2022-ben 5444 milliárd forintot vár a költségvetési törvényjavaslat, ami 49 milliárd forinttal haladja meg prognózisunkat és 8,1 százalékkal a módosított 2021-es előirányzatot. Az eltérés részben az eltérő fogyasztási feltételezésekből adódhat. 2022-ben csökkenti a bevételeket a 27 százalékról 5 százalékra mérsékelt áfa az újonnan vásárolt vagy épített lakások esetén. Az intézkedés idén 2021. január 1-től 2022. december 31-ig (átmeneti rendelkezésekkel 2026. december 31-ig) tart, segítve a 150 m² alatti lakáshoz és 300 m² alatti családi házhoz jutást.

A **jövedéki adókból** származó bevételek 2022-es költségvetési előirányzata 1296 milliárd forint, 17 milliárd forinttal elmaradva előrejelzésünkötől és 3,8 százalékkal meghaladva a módosított 2021-es előirányzatot.

A **pénzügyi tranzakciók illeték** jövő évi előirányzata a törvényjavaslat szerint 233 milliárd forint, ami 9 milliárd forinttal alacsonyabb előrejelzésünkénél. Az eltérés az alacsonyabb 2021-es bázishoz köthető, amit az eltérő makrogazdasági feltevések magyarázhatnak.

4. táblázat

Központi alrendszer bevételei - az előrejelzések összehasonlítása (milliárd forint)

	2022		
	Törvényi előirányzat	MNB-előrejelzés	Eltérés
KÖZPONTI ALRENDSZER ADÓ- ÉS JÁRULÉKBEVÉTELEI	18 453	18 473	20
Gazdálkodó szervezetek befizetései	1 960	1 928	-32
Társasági adó	589	503	-86
Pénzügyi szervezetek különadója	61	77	16
Kiskereskedelmi adó	76	73	-3
Bányajáradék	38	43	5
Játékadó	34	30	-4
Energiaellátók jövedelemadója	55	50	-4
Kisadózók tételes adója	237	245	9
Kisvállalati adó	121	125	4
Elektronikus útdíj	263	264	1
Közműadó	53	54	1
Egyéb adók és befizetések	433	462	29
Reklámadó	0	0	0
Fogyasztáshoz kapcsolt adók	7 200	7 183	-16
Általános forgalmi adó	5 444	5 395	-49
Jövedéki adó	1 296	1 313	17
Regisztrációs adó	25	22	-2
Távközlési adó	53	61	7
Pénzügyi tranzakciós illeték	233	242	9
Biztosítási adó	115	118	3
Turizmusfejlesztési hozzájárulás	34	32	-2
Lakosság befizetései	3 156	3 155	0
Személyi jövedelemadó	2 867	2 849	-17
Illetékbecfizetések, egyéb adók	199	218	19
Gépjárműadó	91	89	-2
Elkülönített alapok adó- és járulékbevételei	441	444	4
Társadalombiztosítási alapok adó- és járulékbevételei	5 697	5 763	66
Szociális hozzájárulási adó és járulékok	5 537	5 585	48
Egyéb járulékok és adók	160	178	18
EU-TÁMOGATÁSOKKAL KAPCSOLATOS BEVÉTELEK	2 386	2 226	-160
EGYÉB BEVÉTELEK	573	584	11
Központi ktv. egyéb bevételei	425	434	10
Társadalombiztosítási alapok egyéb bevételei	35	37	1
Elkülönített alapok egyéb bevételei	113	113	0
BEVÉTELI TÉTELEK ÖSSZESEN	21 412	21 283	-129

Megjegyzés: Részben konszolidált tételek

A **személyi jövedelemadó** költségvetési előirányzata 2867 milliárd forint, ami előrejelzésünkkel lényegében összhangban van. A 2022. évi várható bevétel 5,5 százalékos növekedést jelent az idei évi módosított előirányzat összegéhez képest. A költségvetési törvényjavaslat tartalmazza a 25 éven aluliak részleges jövedelemadó-mentességét, ami a javaslat melléklete szerint mintegy 140 milliárd forinttal, a GDP 0,25 százalékával mérsékelheti a költségvetési bevételeket. Az intézkedés értelmében a 25. életévüket még be nem töltött személyek összevont adóalapja az előző év júliusi nemzetgazdasági bruttó átlagkereset mértékéig mentesül a személyi jövedelemadó megfizetése alól.

A **társadalombiztosítási és elkülönített alapok adó- és járulékbévételeinek** előirányzata összesen 6138 milliárd forint bevételt tartalmaz, ami elmarad az előrejelzésünktől. A különbség elsősorban a Munkahelyvédelmi Akcióterv keretében kifizetett kedvezmények nagyságára vonatkozó prognózisok közötti eltérésnek köszönhető: a törvényjavaslat melléklete az előrejelzésünkben foglaltnál magasabb összegű igénybevételt tartalmaz, ami mérsékli az előirányzatban foglalt adóbevételek nagyságát. A társadalombiztosítási és elkülönített alapok adó- és járulékbévételei 2022-ben a javaslat alapján 7,1 százalékkal emelkednek a 2021. évi módosított költségvetési előirányzathoz viszonyítva. A bruttó bér- és keresettömeg-növekedési feltételezés dinamikájától valamelyest elmaradó bővülés elsősorban a szociális hozzájárulási adó kulcsának újabb második félévi csökkenéséhez, valamint a szakképzési hozzájárulás ugyancsak féléves kivezetéséhez köthető. Prognózisunk szerint az elkülönített alapok esetén a szakképzési hozzájárulás bevételei, míg a társadalombiztosítási alapoknál a népegészségügyi termékadóhoz köthető befizetések haladhatják meg kis mértékben a költségvetési előirányzatot.

Az **illetékbévételek** jövő évi előirányzata 199 milliárd forint a törvényjavaslat szerint, ami 19 milliárd forinttal alacsonyabb az előrejelzésünkénél. Az eltérés magyarázata egyrészt az eltérő makrogazdasági feltevés lehet, másrészt, hogy előrejelzésünk alacsonyabb bevételcsökkenést vár az idei évtől bevezetett intézkedés, a CSOK-kal vásárolt lakások illetékmentessége hatására.

A **gépjárműadó bevételek** előirányzata 91 milliárd forint, amelyhez képest 2 milliárd forinttal alacsonyabb bevételt várunk. Az eltérést az okozza, hogy csak a gépjármű-állomány változásából származó bevétel növekménnyel számolunk 2022-re a 2021. évi bázishoz képest.

Az **uniós programok bevételeire** vonatkozó előirányzat összesen 2386 milliárd forintot tesz ki, melyből több mint 1530 milliárd kapcsolódik a 2014-2020-as programokhoz. A 2021-2027-es forráskeretből mintegy 854 milliárd forint bevétel érkezik a javaslat alapján, melyből közel 350 milliárd forint lehet RRF támogatás. A bevételi terv közel 340 milliárd forinttal magasabb, mint a 2021. évi módosított előirányzat. Előrejelzésünk szerint a bevételek a kiadásokban várható magas előlegarány miatt elmaradhatnak a tervtől. A javaslat nem részletezi a számlás kifizetésekre, valamint az előlegek várható felhasználására vonatkozó várakozásait, melyek alapvetően meghatározzák a pénzforgalmi bevételek szintjét.

2021-től a rendes, hétéves kohéziós költségvetés (MFF) mellett az uniós tagállamok számára elérhetőek lesznek a válság utáni helyreállítást célzó, közös uniós adóssággal finanszírozott helyreállítási források, a NextGenEU legnagyobb programjának számító **Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF)** keretében. Magyarország számára az RRF programokból maximálisan elérhető összeg mintegy 5900 milliárd forint, amelyből hazánk a május folyamán benyújtott Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervében egyelőre csak a 2511 milliárd forintos vissza nem térítendő támogatási keretre adott be igénylést. Az elsősorban az országspecifikus ajánlásokhoz kapcsolódó strukturális reformok és beruházások finanszírozására fordítható RRF források lehívásához az Európai Bizottságnak és az Európai Tanácsnak is el kell fogadnia a benyújtott tervet. Az elfogadást követően hazánk több mint 320 milliárd forintnyi előleget kaphat, majd félévente a célok teljesülésével párhuzamosan hívhatja le a fennmaradó keretet 2026-ig. A mintegy 3400 milliárd forintos kedvezményes hitelkeret igénylésére 2023 végéig van lehetőség.

5.2. ELSŐDLEGES KIADÁSOK

Prognózisunk szerint a **költségvetés központi alrendszerének elsődleges kiadásai** 2022-ben összesen 33 milliárd forinttal lehetnek alacsonyabbak a javaslatban szereplő előirányzatoknál (5. táblázat). A kiadási előirányzatok többsége összhangban van az előrejelzésünkkel, az eltérés átlagosan mindössze a GDP 0,1 százaléka. Magasabb kiadások irányába mutató különbséget a központi költségvetési szervek nettó saját kiadásainál azonosíthatunk, míg az EU-támogatásokkal kapcsolatos kiadások prognózisunk alapján elmaradnak a törvényjavaslatban szereplő előirányzattól.

Az egyedi és normatív támogatások előirányzata 15 milliárd forinttal emelkedik a 2021. évi előirányzathoz képest. A közösségi közlekedési közszolgáltatást végző vállalatok támogatására a 479 milliárd forintos előirányzathoz közel 443 milliárd forintot fordít a költségvetés, ideértve az elővárosi közösségi közlekedés költségtérítését is. A vasúti személyszállítás költségtérítése 6,5 százalékkal emelkedik, miközben az autóbusszal végzett közösségi közszolgáltatások költségtérítése 5,5 százalékkal csökken a bázis előirányzathoz képest – a változások mögött a vasúti és az autóbusszal végzett szolgáltatások összehangolása áll, a párhuzamosságok megszüntetése révén.

A szociálpolitikai menetdíj támogatás előirányzata 18 milliárd forinttal mérséklődik a 2021-as tervszámhoz képest. Tekintettel arra, hogy 2021. első negyedévi kiadások alapján 2021-ben jelentősebb összegű kiadásmegtakarítás várható ennél a támogatási formánál, a jövő évi tervszámot megalapozottnak gondoljuk. Az előirányzat a költségvetési törvényjavaslat 4-es számú mellékletében szereplő felhatalmazás alapján későbbi törvénymódosítás nélkül is túlléphető.

A lakásépítési támogatások előirányzata 382 milliárd forint, ami 132 milliárd forinttal magasabb a 2021. évi költségvetési előirányzatnál (250 milliárd forint) és 25 milliárd forinttal meghaladja a várakozásunkat is. A jelentős növekedést elsősorban a 2021-ben indult Otthonfelújítási támogatások kiadásai okozzák. Az új támogatási program kiadásai miatt az előző évektől eltérően 2021-ben az előirányzat túllépését várjuk, 360 milliárd forint körül alakulhatnak a lakástámogatási kiadások.

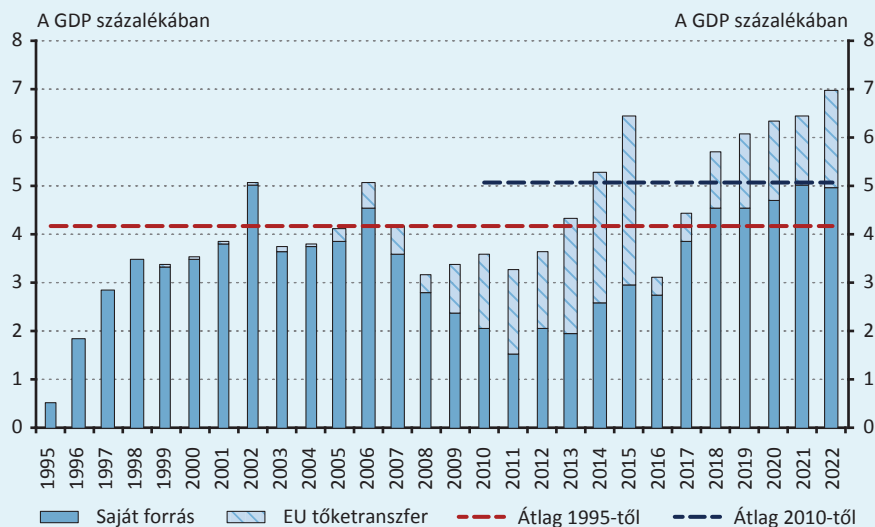
A Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Alap előirányzata lényegében megegyezik az előző évre tervezett kiadásokkal. Az alap főbb tételei közül a **családi támogatásoknál** a családi pótlék 2022. évi előirányzata konzisztens a prognózisunkkal, várhatóan közel 310 milliárd forint körül alakul. A családi támogatások egyéb tételeinél, hasonlóan a jövedelempótló és kiegészítő szociális támogatásokhoz és a különféle jogcímen adott térítésekhez, szintén prognózisunkkal összhangban alakulhat az előirányzat.

A költségvetési szervek és szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok nettó kiadásai az uniós programok bevételei és kiadásai nélkül 6861 milliárd forint lehet a törvényjavaslat előirányzatai alapján, amely 2,0 százalékos kiadás növekedést jelent a 2021-as költségvetést módosító törvényjavaslat azonos szerkezetű előirányzataihoz viszonyítva. A törvényjavaslat előirányzatai alapján megállapítható, hogy a 2020. és 2021. évi bérintézkedések többsége átvezetésre került a fejezetrend személyi juttatások kiadásai előirányzaton. A költségvetési intézmények bruttó kiadásainál prognózisunk 47 milliárd forinttal magasabb kiadást tartalmaz, mint a törvényjavaslat, az eltérésből 30 milliárd forintnyi többletet magyaráz, hogy a 2020. évi béralakulásra vonatkozó várakozásunk alapján a jövő évi tervekhez képest magasabb bérkiáramlást prognosztizálunk – a béremelésekre félretett céltartalék várakozásunk szerint szintén túlteljesülhet. A szakmai fejezeti kezelésű előirányzatoknál 63 milliárd forintnyi kiadástöbblettel számolunk. Részben a terror elleni és migrációval kapcsolatos védekezési intézkedésekre betervezett költségek lehetnek magasabbak a törvényi előirányzatnál a múltbeli adatok alapján (mindkét kiadási előirányzat felülről nyitott), valamint a nagycsaládosok autóvásárlási támogatásánál magasabb jövőbeni kiadásokat várunk (2022. év végén ér véget a program, ezért jövő év második félévében megugró igénybevételre számítunk). Összességében a nettó kiadások 53 milliárd forintos előirányzat túllépését várjuk – eltekintve a költségvetési tartalékok felhasználásának hatásától.

A 2022. évi költségvetés beruházási forrásainak teljes körű felhasználása esetén a GDP 7,1 százaléka körül alakulhat jövőre a kormányzati szektor folyó áras beruházási kiadása, ami historikus csúcsot jelent. A historikusan magas kiadás meghaladja a 2021-es 6,5 százalékos GDP-arányos kiadást, valamint magasabb és szerkezetében is eltér a 2015-ben tapasztalt korábbi csúcstértekhez képest, ugyanis a GDP 6,5 százalékát elérő 2015-ös beruházási kiadás több mint felét az Operatív Programokhoz kapcsolódó kiadások adták. Jövőre várakozásunk szerint az Operatív Programokhoz kapcsolható beruházási kiadások a GDP 2 százaléka körül alakulhatnak, a saját forrásból megvalósuló beruházási kiadás pedig meghaladhatja a GDP 5 százalékát. A jelentős beruházási aktivitást támogatja, hogy a költségvetési tartalékok között egy új kiadási előirányzat jelent meg, a Beruházási Alap, melynek fontos szerepe lesz a gazdaság újraindításában. A Beruházási Alap 550 milliárd forint kiadási előirányzatot tartalmaz, és a kormányzati szándék szerint nem közvetlenül finanszíroz egyes beruházásokat, hanem a kormányprogramból adódó beruházási feladatokra biztosít központi forrást a szakminisztériumok részére.

6. ábra

A kormányzati szektor beruházási kiadásai a GDP százalékában 1995-2022

Forrás: KSH, 2022. évi költségvetési törvényjavaslat

A helyi önkormányzatok támogatásának előirányzata 36 milliárd forinttal csökken a 2021. évi törvénymódosításban található tervszámhoz képest. A felhalmozási célú kiegészítő támogatások nominálisan csökkennek az eredeti 2021-es költségvetési előirányzathoz viszonyítva, valamint az általános működési támogatás előirányzat 2021. első negyedévi teljesülése arra utal, hogy 2021. évben a törvénymódosítás keretében megemelt támogatási előirányzat felülteljesülhet. A folyamatokból következően a 2022. évi kiadás is meghaladhatja az előirányzatot.

Hozzájárulás az EU költségvetéséhez jogcímen a törvényjavaslat 565 milliárd forint befizetési kötelezettséggel számol, amely 115 milliárd forinttal magasabb az eredeti 2021. évi törvényi előirányzatnál, ugyanakkor 50 milliárd forinttal alacsonyabb befizetési kötelezettséget tartalmaz a 2021-as költségvetési törvénymódosításban szereplő, megemelt támogatási összegnél. A bázisidőszakhoz viszonyított kiadáscsökkenés annak következménye, hogy a korábbi évek magasabb növekedési üteme miatt Magyarországnak utólagos GNI alapú befizetési kötelezettsége keletkezett 2021-ben, így indokolt a bázisévihez képest alacsonyabb befizetést tervezni.

A központi tartalékok előirányzata 882 milliárd forint összkiadást tartalmaz, ez az összeg 436 milliárd forinttal magasabb a 2021. évi költségvetést módosító törvény központi tartalék összegénél. A központi tartalék előirányzatokból a Kormány mozgásterét bővítő **szabad tartalék összege 2022-ben 233 milliárd forint** (a rendkívüli kormányzati intézkedések 145 milliárd forintnyi keretösszege, a Gazdaság-újraindítási programok központi tartaléka 68 milliárd forintja, továbbá a Járványi Elleni Védekezés Központi Tartaléka soron szereplő 20 milliárd forint együttes összegeként). A bér- és bérjellegű kifizetésekre félretett céltartalék 94 milliárd forintot tartalmaz, ez utóbbi tartalékkeret közel fele a 2021. évi azonos célú előirányzatnak. A törvényjavaslat további rendkívüli tartalék előirányzatot is tartalmaz, a központi tartalékok között található a Beruházási Alap, amely 550 milliárd forint, valamint a Beruházás Előkészítési Alap, amelynek előirányzata 5 milliárd forint. További 40 milliárd forintnyi beruházási tartalék található a törvényjavaslat XLVII. fejezetében, a Kiemelt Kormányzati Magasépítési Beruházások jogcímcsoportban. Ez utóbbi tartalék előirányzat hasonló funkciót tölt be a költségvetésben, mint a Beruházási Alap.

5. táblázat			
Központi alrendszer kiadásai - az előrejelzések összehasonlítása (milliárd forint)			
	2021		
	Törvényi előirányzat	MNB-előrejelzés	Eltérés
ELSŐDLEGES KIADÁSI TÉTELEK	23 300	23 332	33
Egyedi, normatív és közmédiának nyújtott támogatások	580	580	0
Szociálpolitikai menettérítési támogatás	120	120	0
Lakásépítési támogatások	382	357	-25
Családi támogatások, szociális juttatások	588	588	0
Korhatár alatti ellátások	97	99	2
Központi költségvetési szervek és fejezetek nettó kiadásai	9 863	9 914	52
Nettó saját kiadásai	6 861	6 914	53
EU-támogatásokkal kapcsolatos kiadások	3 001	3 000	-1
Helyi önkormányzatok támogatása	873	873	0
Hozzájárulás az EU költségvetéséhez	565	565	0
Központi tartalékok	881	881	0
Egyéb kiadások	1 129	1 129	0
Elkülönített alapok kiadásai	557	563	6
NFA - Passzív kiadások	105	105	0
NFA - Aktív kiadások	120	126	6
Egyéb kiadások	332	332	0
Társadalombiztosítási alapok kiadásai	7 665	7 662	-2
NYA - Nyugellátások	4 163	4 208	46
EA - Rókkantsági, rehabilitációs ellátások	301	293	-9
EA - Pénzbeli ellátások	586	576	-10
EA - Gyógyító-megelőző ellátások	2 123	2 108	-14
EA - Gyógyszerkassza nettó kiadásai	344	327	-16
Egyéb kiadások	148	150	2
NETTÓ KAMATKIADÁSOK	1 265	1 206	-59
KIADÁSI TÉTELEK ÖSSZESEN	24 564	24 538	-26
EGYENLEG	-3 153	-3 256	-103
<i>Megjegyzés: Részben konszolidált tételek</i>			

A kormányzati rendkívüli kiadások és egyéb kiadások együttes előirányzata 94 milliárd forinttal emelkedik a 2021. évi tervszámokhoz viszonyítva. A növekmény több tényező együttes hatására adódik, a törvényjavaslat nem tartalmaz indoklást az egyes tételek növekedésével kapcsolatban.

Az állami vagyonnal kapcsolatos kiadások jogcímenek a törvényjavaslat összesen 800 milliárd forint kiadást tartalmaz. A kiadások a 2021. évi aktuális költségvetési előirányzatokhoz képest 289 milliárd forint többletkiadást tartalmaznak. A kiadási szerkezetben belül jelentősen növekszik a Paks II. Atomerőmű Zrt. részére jutott tőkeemelés összege a 2021. évre előirányzott 116 milliárd forintról jövőre 270 milliárd forintra.

A kezességvállalás kiadási előirányzat a Gazdaság-újraindítási Akcióterv kormányzati intézkedéseire kapcsolódik, ennek során emelkedik a vállalati szektornak nyújtott garanciakeretek összege, valamint bővül az államilag garantált hitelkonstrukciók száma. Az előirányzat 9 milliárd forinttal magasabb a 2021. évi költségvetési törvény előirányzatánál.

Az **elkülönített állami pénzalapok** kiadásainál az új nevén **Gazdaság-újraindítási Foglalkoztatási Alap** passzív kiadásaira vonatkozó előrejelzésünk lényegében megegyezik a 105 milliárd forintos előirányzattal, mindössze 5 milliárd forinttal várunk magasabb kiadásokat a koronavírus járvány utáni munkaerőpiaci helyreállítás bizonytalansága miatt. A Start munkaprogram esetén 2022-re 45 milliárd forinttal alacsonyabb kiadást tervez a költségvetés a 2021-es előirányzathoz képest.

A **gyógyító-megelőző ellátások** kiadási előirányzata 2123 milliárd forintot tesz ki 2022-ben, ami közel 14 milliárd forinttal magasabb az általunk prognosztizált értéknél, ugyanakkor 556 milliárd forinttal haladja meg a 2021. előirányzatot. A többletforrás célja az egészségügyi hivatást gyakorlók megbecsülésének és az alapellátások színvonalának megerősítése, valamint a nagyértékű gyógyszerek és eszközök beszerzése és utánpótlása. A 2022. évi költségvetés tartalmazza az alap- és szakellátásban dolgozó orvosok 2021-ben induló többéves, átfogó bérfejlesztésének második üteméhez rendelt kiadásokat, továbbá biztosítja az egészségügyi szakdolgozókat megillető tárgyévi béremelés fedezetét is. Az egészségügyi hivatást gyakorlók béremelését a nemzetgazdasági bérnövekedés is indokolja, amit az előirányzat jelentős emelkedése fedez.

A **gyógyszertámogatásokra fordított bruttó kiadásokra** 450 milliárd forintot tervez a 2022-es költségvetés, ami mintegy 18 milliárd forinttal magasabb a 2021-es előirányzatnál. A prognózisunk mintegy 16 milliárd forinttal marad el a nettó kiadások tervezett összegéhez képest.

A **pénzbeli ellátások** esetén a táppénzre fordított kiadások előirányzata 182 milliárd forinton alakul, míg a gyermekgondozási (és örökbefogadói) díjra, valamint csecsemőgondozási díjra fordított kiadások esetén rendre 267 és 128 milliárd forinttal számol a költségvetés 2022-ben. A három fő ellátásra előirányzott kiadások összesen 80 milliárd forinttal haladják meg a 2021-es összegüket, ami elsősorban a bruttó bér- és keresettömeg várható dinamikus növekedésével magyarázható, valamint további kiadási többletet jelent, hogy 2021. július 1-jétől a CSED összege a bruttó jövedelem 70 százalékaról annak 100 százaléka emelkedik. Prognózisunk összesen mintegy 10 milliárd forinttal alacsonyabb éves kiadást valószínűsít a pénzbeli ellátások esetén, mivel a koronavírus-járvány tetőzését követően a táppénzen töltött napok számának, valamint a GYED jogosultsági idejének meghosszabbításából adódó átmenetileg emelkedő jogosultsági létszámnak a mérsékklődésére számítunk.

A költségvetési törvényjavaslat összesen 107 milliárd forintnyi eredményszemléletű kiadással számol a **babavárási támogatás** esetében. A törvényjavaslatban szereplő kiadások csak kismértékben maradnak el előrejelzésünkötől, amit a törvényi előirányzatban feltételezett alacsonyabb igénybevétel magyarázhat.

A babavárási támogatáshoz kapcsolódó **pénzforgalmi kiadások** összesen 91 milliárd forintot tesznek ki a költségvetési törvényjavaslatban, ezen belül a babavárási támogatás kamattámogatása 42 milliárd forint lehet 2022-ben. Előrejelzésünk magasabb összegű, 69 milliárd forintnyi kamattámogatással számol 2022-re. Az eltérést két tényező okozhatja: egyrészt a felépülő hitelállományra és az új szerződéskötések számára, másrészt a kamattámogatás mértékére vonatkozó eltérő becslések. Prognózisunkban azzal számolunk, hogy a babavárási támogatás igénybevétele 2022-ben is magas lehet, tekintettel arra, hogy a jelenlegi szabályok alapján a támogatás 2022 végéig igényelhető. Előrejelzésünkben 2022-re 58 ezer új szerződéskötést feltételezünk, így 568 milliárd forint körül alakulhat az új hitelkihelyezés jövőre.

A babavárási támogatás teljes költségvetési hatásának számszerűsítésekor a pénzforgalmi kiadásokon kívül figyelembe kell venni, hogy a **második és a harmadik gyermekek születése után járó tőkeelengedés becsült összegét már a hitelnyújtás időpontjában el kell számolni az ESA-hiányban**. Az uniós statisztikai szabályok szerint amennyiben biztosnak tekinthető a jövőbeni hitelezés, akkor annak előzetesen becsült összegét már a hitel folyósításkor el kell számolni az eredmény-szemléletű hiányban. Bár a babavárási támogatás keretében a gyermek születésekor történik a tényleges hitelezés, de a költségvetési ESA-statisztikában ezt már a folyósításkor figyelembe kell venni, becslés alapján. Előrejelzésünkben 97 milliárd forintnyi tartozás-elengedéssel számolunk 2022-re. Emellett a babavárási támogatás esetében a tárgyévben megszülető második vagy harmadik gyermekek után a pénzforgalomban ténylegesen folyósításra kerülő gyermekvállalási támogatás összegével csökkenteni kell az ESA-korrekciók mértékét, ami 35 milliárd forint körül alakulhat 2022-ben. Prognózisunk alapján 2022-ben 165 milliárd forintos ESA-hiányhatást okozhat a babavárási támogatás a költségvetésben, figyelembe véve a pénzforgalmi kiadások mellett a statisztikai korrekciók hatását is.

A 2022. évi költségvetési törvényjavaslat alapján a **nyugdíj- és nyugdíjszerű ellátások** kiadásaihoz tartozó előirányzatok összesen 4561 milliárd forintot tesznek ki. Előrejelzésünk szerint 4600 milliárd forintot fordíthat a költségvetés nyugdíj- és nyugdíjszerű ellátásokra 2022-ben (6. táblázat), ami a GDP 8,1 százalékának felel meg.

A Nyugdíjbiztosítási Alapból folyósított **nyugellátásokra** vonatkozó 2022. évi törvényi előirányzat összesen 4163 milliárd forintot tesz ki. Előrejelzésünk 46 milliárd forinttal magasabb kiadást feltételez 2022-re. A különbséget a bázisévi prognózisok közötti eltérések, az eltérő létszám-feltételezések, illetve a makrogazdasági pályák közötti különbségek magyarázzák. A bázisévi prognózisok közötti eltérés az inflációs előrejelzésekre vezethető vissza: a 2021. évi költségvetési törvényjavaslat 3 százalékos, míg az MNB márciusi inflációs jelentése 3,8 – 3,9 százalékos fogyasztói árindexet tartalmaz 2021-re. 2022-re a költségvetési törvényjavaslat 3 százalékos, míg az MNB márciusi inflációs jelentése 2,9 – 3,0 százalékos inflációt feltételez. Fontos ugyanakkor megemlíteni, hogy a kormány 2021. május 18-ai rendelete alapján – a szokásos novemberi időpont helyett már – júniusban kiegészítő nyugdíjmelésre kerül sor, amelynek mértéke 0,6 százalékos lesz és 2021. január 1-jei visszamenőleges hatállyal vonatkozik minden nyugdíj- és nyugdíjszerű ellátásra.

A nyugdíjkiadások legnagyobb tételeként a **korhatár feletti öregségi nyugdíjakra** vonatkozó 2022. évi előirányzat 3189 milliárd forint, amelyhez képest előrejelzésünk 30 milliárd forinttal magasabb kiadást tartalmaz. A különbséget részben az eltérő létszámbebecslés, részben a 2021. évi magasabb inflációs prognózis miatti eltérő bázis magyarázhatja. Becslésünk szerint 2021-ben mintegy 30 milliárd forintot tehet ki a korbetöltött öregségi nyugdíjak esetében a novemberi kiegészítő nyugdíjmelés hatása 3,8 – 3,9 százalékos infláció esetén. 2022-ben egész évben várható új öregségi nyugdíj-megállapítás, mivel az 1957-ben született évjáratra 65 évnek megfelelő nyugdíjkorhatár vonatkozik, ezzel a 2014-ben megkezdődött öregségi korhatáremelés véget ér.

6. táblázat

A nyugdíj- és nyugdíjszerű ellátások kiadásaira vonatkozó 2022. évi törvényi előirányzat és prognózisunk összehasonlítása (milliárd forint)

	2022 Előirányzat	2022 MNB-előrejelzés	Eltérés (előrejelzés-előirányzat)
I. Nyugdíjbiztosítási Alap	4 163	4 208	46
1. Öregségi nyugdíj	3 521	3 553	32
1.1. Korhatár feletti öregségi nyugdíja	3 189	3 218	30
1.2. Nők korhatár alatti nyugellátása	332	335	3
2. Hozzá tartozói nyugellátás	413	410	-3
3. Egyszeri segély	1	1	0
4. Nyugdíjprémium céltartalék	68	82	13
5. Tizenharmadik havi nyugdíj	160	164	3
II. Korhatár alatti ellátások	97	99	2
III. Rokkantsági, rehabilitációs ellátások	301	293	-9
Nyugdíj- és nyugdíjszerű ellátások összesen	4 561	4 600	39

Forrás: 2022. évi költségvetési törvényjavaslat, MNB

A **nők korhatár alatti nyugellátása** 40 év jogosultsági idő után vehető igénybe. Ezen ellátások esetében a törvényi előirányzat és prognózisunk lényegében megegyezik, a 2022. évi kiadások 335 milliárd forint körül alakulhatnak 2022-ben. A nők korhatár alatti nyugellátása tekintetében továbbra is növekvő igénybevétellel számolunk, figyelembe véve, hogy az öregségi nyugdíjkorhatár fokozatos emelkedésével párhuzamosan egyre több nő szerzi meg a nyugdíjba vonuláshoz szükséges 40 év jogosultsági időt.

A **hozzátartozói nyugellátások** esetében új intézkedés, hogy 2022. január 1-től a jelenlegi 24.250 forintról 50 ezer forintra emelkedik az árvaellátás havi minimum összege. Az emelés a már folyósított és az újonnan megállapított árvaellátásokra is vonatkozik. Az intézkedés hatására 8 milliárd forinttal emelkedhet jövőre a jogosultak számára kifizetett ellátás összege.

A 2022. évi költségvetési törvényjavaslat 68 milliárd forint összegű **nyugdíjprémium** kifizetésével számol 2022-ben a makrogazdasági pályában szereplő 5,2 százalékos reál GDP-növekedés alapján. Az MNB márciusi inflációs jelentéséhez készített makrogazdasági előrejelzése 5,0 – 6,0 százalék közötti GDP-növekedést prognosztizál 2022-re, így a sáv alapján becsült nyugdíjprémium összege 13 milliárd forinttal meghaladja a költségvetési törvényjavaslatban tervezett összeget.

2022-ben tovább folytatódik a **13. havi nyugdíj** 2021-ben megkezdett fokozatos visszavezetése. 2022 februárjában két heti nyugdíjnak megfelelő összegű pluszjuttatást fognak kapni az ellátottak. A 2022. évi költségvetési törvényjavaslat alapján a Nyugdíjbiztosítási Alapból folyósított ellátások esetében a 13. havi nyugdíj második ütemének kifizetése 160 milliárd forintot tehet ki 2022-ben, amivel lényegében megegyezik prognózisunk.

A 2022. évi költségvetési törvényjavaslat 3001 milliárd forintra tervezi az **uniós programok kiadásait**, ami több mint 400 milliárd forinttal meghaladja a 2021-es módosított előirányzatot. A 2014-2020-as ciklushoz kapcsolódó kohéziós, vidékfejlesztési és egyéb programokkal kapcsolatos kiadások mintegy 1350 milliárd forintot tehetnek ki a terv szerint. A 2021-2027-es programokhoz kapcsolódó kiadások meghaladhatják az 1600 milliárd forintot is, melyből 450 milliárd forintot tesz ki a helyreállítási eszköz (RRF) keretében folyósítandó kifizetés. Figyelembe véve a kiadási és a bevételi előirányzatok közötti eltérést, 2022-ben is jelentős mértékű előlegkifizetés feltételezhető, a javaslat ugyanakkor nem tartalmazza ennek tervezett mértékét (7. táblázat).

7. táblázat:

Az európai uniós támogatásokkal kapcsolatos bevételek és kiadások a költségvetési törvényjavaslatban (milliárd forint)

	Bevétel	Kiadás
Széchenyi 2020	1 443	1 270
2021 utáni Kohéziós Operatív programok	500	1 105
Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF)	348	450
Egyéb	95	176
Összesen	2 386	3 001

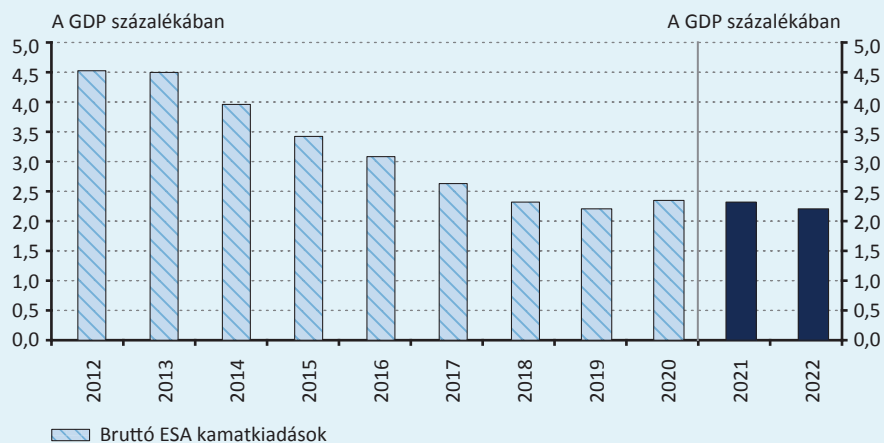
Forrás: 2022. évi költségvetési törvényjavaslat

Ahhoz, hogy a historikusan magas kiadási előirányzat teljesülhessen és az új ciklushoz kapcsolódóan 2022-ben jelentős mértékű kifizetés történjen, az Európai Bizottságnak el kell fogadnia a hazai operatív programokat, a kapcsolódó pályázatokat ki kell írni, el kell bírálni és le is kell szerződni a kedvezményezettekkel.

5.3. KAMATEGYENLEG

A nettó eredményszámla kamatkiadás törvényi előirányzata kissé magasabb a várakozásunknál. A kamatkiadások GDP-arányos értéke 2,4 százalék lehet a törvényi előirányzat alapján. 2020-ban hét év folyamatos csökkenés után az államadósság emelkedése és a gazdasági növekedés visszaesése következtében átmenetileg emelkedett az állami kamatkiadás, ugyanakkor előretételezve a kiadások folytatódó csökkenésére számítottunk. Az eltérést részben magyarázhatja a várható hozamokra vonatkozó feltételezések eltérése. Előrejelzésünk szerint a mérséklődés azonban lassuló ütemű lehet, ezt az okozza, hogy a historikusan alacsony hozamszintek nem csökkentek már jelentősen tovább, hanem alacsony szinten stagnálnak, így az államadósság érdemi része átázódott, és az adósság egyre kisebb részének csökken már a hozamszintje.

A nettó pénzforgalmi kamatkiadások költségvetési előirányzata 59 milliárd forinttal magasabb prognózisunknál. Előrejelzésünk csaknem megegyező bruttó kamatkiadással számol, míg a kamatbevételek esetében magasabb az előirányzatnál. Az eltéréseket a mögöttes kibocsátási szerkezetre vonatkozó prognózisok különbözősége okozhatja, illetve prognózisunk az elmúlt évek adatainak figyelembevételét követően adósságkezelési műveletekkel is számol.

7. ábra**Az eredményszámla bruttó kamatkiadások alakulása (a GDP százalékában)**

Forrás: Eurostat, MNB előrejelzés

6. A törvényjavaslat jogszabályi megfelelése

6.1. AZ ALAPTÖRVÉNY ADÓSSÁGSZABÁLYA

A költségvetési törvényjavaslat szerint és az MNB prognózisa alapján a GDP-arányos bruttó államadósság 2022-ben csökken, ezért a törvényjavaslat megfelel az Alaptörvényben foglalt adósságszabály előírásának. Az Alaptörvény alapján mindaddig, amíg az adósságráta meghaladja a GDP 50 százalékát, az államadósság-rátának csökkennie kell, ami 2022-ben mindkét előrejelzés szerint teljesül. A törvényjavaslat alapján az államadósság-mutató az idei év végére várt 79,9 százalék után 2022-ben 79,3 százalékra, azaz 0,6 százalékponttal mérséklődik. Az MNB előrejelzése alapján a GDP-arányos adósságráta szintén 0,6 százalékponttal csökkenhet 2022-ben.

6.2. A STABILITÁSI TÖRVÉNY 3 SZÁZALÉKOS HIÁNSZABÁLYA

A 2022-ben várható költségvetési egyenleg meghaladja a Stabilitási törvény hiányszabályában rögzített 3 százalékot, amely azonban az EU-s szabályokkal összhangban felfüggesztésre került. A Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény 3/A. § (2) b) pontja előírja, hogy az államháztartás hiánya nem haladhatja meg a GDP 3 százalékát. A költségvetési törvényjavaslat 2022-ben 5,9 százalékos GDP-arányos deficitet tűz ki, ami nem teljesíti a Stabilitási törvényben foglalt hiánycélt. Az előírásnak való megfelelés alól a bruttó hazai össztermék reálértékének csökkenése mentesítene, ami a költségvetési törvényt megalapozó makrogazdasági prognózis, illetve az MNB előrejelzés szerint sem fog fennállni. Ezért a veszélyhelyzeti kormányrendeletben¹ történt módosításon túl a Kormány 2021. május 25-én benyújtott törvényjavaslata² alapján a Stabilitási törvény szükséges módosításával a 2021-2023. költségvetési évben felfüggesztésre kerül a 3 százalékos hiánykritérium.

6.3. A STABILITÁSI TÖRVÉNY ADÓSSÁGSZABÁLYA

A 2022. évi költségvetési törvényjavaslatban szereplő adósságráta megfelel a Stabilitási törvény adósságképletének, amennyiben 2023-ban megfelelő mértékben folytatódik az adósságráta csökkentése. Az előírás szerint az államadósság-mutató év végi értékét oly módon kell meghatározni, hogy a GDP-arányos adósságráta éves csökkenése, az államadósság csökkentésére vonatkozó európai uniós szabályok érvényesítése mellett legalább 0,1 százalékpontot érjen el. Az európai uniós adósságszabály kimondja, hogy a tagállamok államadósság-rátája nem haladhatja meg a GDP 60 százalékát, vagy amennyiben mégis meghaladja, úgy az adósságráta kielégítő mértékű csökkentésére van szükség. Az adósság megfelelő mérséklődését az egyhuszados szabály definiálja, e szerint három év átlagában az adósságráta 60 százalék feletti részének hozzávetőleg egyhuszadával szükséges évente csökkenteni az adósságrátát.

Az Európai Bizottság saját előrejelzése alapján háromféle módszertannal (előretekintő, visszatekintő, ciklikusan igazított) kiszámolja az államadósság-ráta változásának mértékét, amelyből elég az egyik módszertannak megfelelni. Megállapítható, hogy a visszatekintő módszerrel az uniós adósságszabály várhatóan nem teljesül, ugyanakkor az Európai Bizottság legfrissebb, 2021. tavaszi előrejelzése alapján a ciklikus, illetve az előretekintő módszertan szerint a 2022-es adósságráta megfelel az előírásnak. A ciklikusan igazított szabály vizsgálatához a Bizottság a saját módszertanával kiszámítja a makrogazdasági ciklus hatását az adósságráta alakulására, majd ez alapján vizsgálja az előírásnak való megfelelést.

¹ 196/2021. (IV. 28.) Korm. rendelet a Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló törvény egyes szabályainak veszélyhelyzet ideje alatti eltérő alkalmazásáról, 1. §

² <https://www.parlament.hu/irom41/16367/16367.pdf>

6.4. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS STRUKTURÁLIS EGYENLEGÉNEK KÖVETELMÉNYE

A javaslatban szereplő 5,5 százalékos strukturális hiány nem éri el a középtávú költségvetési célt. A Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény 3/A. § (2) a) pontja előírja, hogy a kormányzati szektor egyenlegét úgy kell meghatározni, hogy összhangban legyen a középtávú költségvetési cél elérésével. A hazai középtávú költségvetési cél 2022-ben a GDP -1,0 százalékának megfelelő strukturális egyenleget jelent. A strukturális egyenleg azt a ciklikusan igazított államháztartási egyenleget jelenti, amelyből kiszűrésre kerültek az egyedi és átmeneti költségvetési tételek. A 2022. évi költségvetési törvényjavaslat alapján az államháztartást a tárgyévben egyszeri bevétel nem befolyásolja, így a GDP arányában -5,9 százalékos eredményszemléletű egyenleghez -5,5 százalékos strukturális egyenleget rendel. A strukturális deficit így a középtávú költségvetési célt nem éri el. Ezért a Kormány a veszélyhelyzeti kormányrendeletben³ történt módosításon túl a Stabilitási törvény szükséges módosítását is berjesztette az Országgyűlésnek, és a 2021. május 25-én benyújtott törvényjavaslat⁴ alapján a 2021-2023. költségvetési évben a 3 százalékos hiánykritérium mellett felfüggesztésre kerül a középtávú költségvetési cél elérésére vonatkozó szabály is.

6.5. A STABILITÁSI ÉS NÖVEKEDÉSI EGYEZMÉNY KORREKCIÓS ÁGÁNAK SZABÁLYAI

Az európai uniós költségvetési szabályok alkalmazása 2020-ban az általános mentesítő záradék aktiválásával átmenetileg felfüggesztésre került, és ez az európai uniós intézmények jelzése szerint várhatóan 2022-ben is fennmarad.⁵ A tagállamok mentesülnek a korrekciós ág szabályainak megsértése esetén alkalmazott szankciók alól, ugyanakkor az Európai Bizottság a továbbra is elkészülő EDP jelentésekben vizsgálja a szabályoknak való megfelelést. A költségvetési szabályok újbóli hatályba lépése esetén a költségvetési törvényjavaslat az európai uniós költségvetési keretrendszer korrekciós ágához tartozó előírásai közül a maastrichti hiánykritériumnak nem felelne meg, míg az adósságcsökkenés mértéke akkor teljesítené az előírást, ha az adósságráta értéke 2022 után megfelelő mértékben csökkenne. Az EU adósság szabálya kimondja, hogy a tagállamok bruttó, konszolidált, névértéken számított államadósság-rátája nem haladhatja meg a GDP 60 százalékát, vagy amennyiben mégis meghaladja, úgy az adósságráta kielégítő mértékű csökkentésére van szükség. Az adósság megfelelő mérséklődését az egyhuszados adósság szabály számszerűsíti, amely szerint három év átlagában az adósságráta 60 százalék feletti részének hozzávetőleg egyhuszadával szükséges évente csökkenteni az adósságrátát. A törvényjavaslat alapján a GDP-arányos államadósság 2022-ben 0,6 százalékponttal mérséklődik, és ezzel összhangban az MNB szintén 0,6 százalékpontos csökkenésre számít. Az államadósság-ráta alakulása az egyhuszados szabálynak csak akkor felel meg, ha a következő években az elvárt mértékben csökken az adósságráta (ld. a Stabilitási törvény adósság szabályát).

6.6. A STABILITÁSI ÉS NÖVEKEDÉSI EGYEZMÉNY PREVENCIÓS ÁGÁNAK SZABÁLYAI

A javaslatban szereplő strukturális hiánycél nem teljesíti az uniós szabályok megelőző ágához tartozó előírásokat, ugyanakkor az általános mentesítési záradék élesítése nemcsak a prevenciós szabályok alkalmazását, hanem azok vizsgálatát is felfüggesztette.

A középtávú költségvetési célra (MTO) vonatkozó keretrendszer előírja, hogy a tagállam az Európai Bizottsággal közösen kijelölt strukturális egyenleget elérje, vagy ahhoz a kijelölt korrekciós pályán megfelelő mértékben közeledjen. A jövő évi MTO-t Magyarország számára a GDP -1,0 százalékában állapították meg. A törvényjavaslat alapján a 2022. évi strukturális egyenleg GDP-arányosan -5,5 százalék lesz, tehát az elmúlt évekhez hasonlóan a strukturális egyenleg hiánya magasabb a középtávú költségvetési célnál, azonban a szabálynak való megfelelést átmenetileg nem vizsgálja az Európai Bizottság.

³ 196/2021. (IV. 28.) Korm. rendelet a Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló törvény egyes szabályainak veszélyhelyzet ideje alatti eltérő alkalmazásáról, 1. §

⁴ <https://www.parlament.hu/irom41/16367/16367.pdf>

⁵ A Bizottság közleménye a Tanácsnak a Stabilitási és Növekedési Paktum általános mentesítési záradékának alkalmazásáról (2020. március 20.), Az uniós pénzügyminiszterek nyilatkozata a Stabilitási és Növekedési Paktumról a COVID-19 miatti válsághelyzet fényében (2020. március 23.), Az Európai Bizottság levele Magyarországnak Pénzügyminiszterének (2020. szeptember 19.), A Bizottság közleménye a Tanácsnak: Egy évvel a Covid19-járvány kitörése után: a fiskális politikai válasz (2021. március 3.)

Az európai uniós **kiadási szabály** az MTO-ra vonatkozó előírások be nem tartása esetén lép életbe, és a középtávú költségvetési célhoz történő közeledést hivatott biztosítani. Az előírás szerint az államháztartás nettó elsődleges kiadásai az előző évhez képest legfeljebb a potenciális GDP hosszú távú növekedési ütemével emelkedhetnek, hacsak a növekvő kiadásokat nem ellensúlyozzák egyéb, diszkrecionális bevételi intézkedések. Tekintve, hogy az általános mentesítési záradék hatálya miatt az Európai Bizottság a tavalyi évben nem állapította meg a korrekciós pályához való közeledéshez elvárt strukturális kiigazítás kétéves mértékét, ezért a kiadási szabály nem került definiálásra, így az annak való megfelelés sem vizsgálható.

7. Kiemelt témák

7.1. A NÖVEKEDÉS ÉS A KÖLTSÉGVETÉSI EGYENSÚLY HELYREÁLLÍTÁSA A KÉT VÁLSÁGOT KÖVETŐEN

A koronavírus-járvány utáni gyors gazdasági kilábalás kedvezőbb körülményeket teremt a költségvetés egyensúlyának helyreállításához, mint az egy évtizeddel korábbi, elhúzódó pénzügyi válság. A koronavírus-járvány okozta gazdasági válság kezdetén a magyar gazdaság erős fundamentumokkal rendelkezett, ami jelentős mozgásteret nyújtott a megfelelő intézkedésekhez. 2020-ban a magyar gazdaság strukturálisan erősebb, valamint a jegybanki és kormányzati válságkezelés hatékonyabb volt, mint 2009-ben, így a gazdasági helyreállítás számottevően gyorsabb, mint 10 évvel korábban. Ez pedig jó alapot teremt a költségvetési egyensúly gyors helyreállításához.

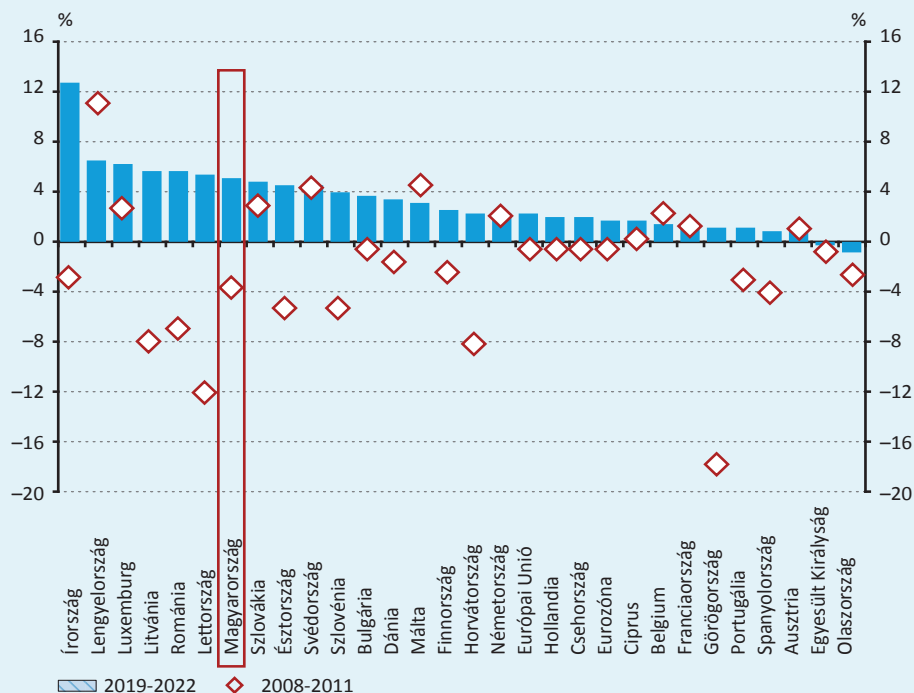
A globális pénzügyi válságot követően a gazdaság helyreállása csak évekkel később valósult meg, és a hazai GDP csak 2014-ben érte el a válság előtti szintjét. A 2008 előtti fenntarthatatlan folyamatok miatt a beruházások volumene lassult, a háztartások fogyasztása is visszaesett és míg az előbbi csak 2015-ben, az utóbbi 2016-ban érte el a válság előtti mértéket. A válságot követően a vállalati és háztartási hitelállomány csökkenése egészen 2016-ig tartott, ami miatt a háztartási hitelállomány még 2019 év végén is elmaradt a válság előtti szinttől, a vállalati hitelállomány pedig csak enyhén haladta meg a 2008 év végi szintet. A gazdasági helyreállást szintén hátráltatta, hogy a foglalkoztatási ráta mindössze 50,7 százalékot tett ki.

A pénzügyi válság után a költségvetési hiány mérséklődését úgy sikerült elérni, hogy azt az alacsony növekedés mellett nehezítette a kamatkiadások magas szintje is. A pénzügyi válságot követően a 2009-es gazdasági visszaesést 2010-ben és 2011-ben mérsékelt növekedés, majd 2012-ben az európai adósságválságok következtében a GDP csökkenése követte, így a költségvetési konszolidációt nem támogatta a gazdaság növekedése. Emellett a szigorú monetáris politika egyik kedvezőtlen következménye volt, hogy az állampapírpiazi hozamok magas szinten ragadtak és az állami kamatkiadások szintje 2012-re a GDP 4,6 százalékára nőtt. Ez szintén nehezítette a 3 százalékos hiánycél elérését, hiszen ahhoz a magas kamatkiadások miatt az elsődleges egyenleg többletére volt szükség.

A 2010-től elindított költségvetési konszolidációnak köszönhetően a költségvetési hiány rövid időn belül 3 százalék alá csökkent a lassú makrogazdasági helyreállítás ellenére is. A költségvetési hiány a válságévben tapasztalt megugrást követően, 2010-ben már 4,4 százalékra mérséklődött. A költségvetési egyenleg konszolidációját követően, 2012-től – az akkor érvényes módszertan szerint már 2011-től – a hiány stabilan a 3 százalékos maastrichti küszöb alatt alakult. A költségvetési fordulat lehetővé tette, hogy az államadósság-ráta 2012-től csökkenő pályára álljon és az Európai Unióban egyedülálló módon 2019-ig folyamatosan csökkenjen, egészen a GDP 65,5 százalékáig.

Az előző válsággal ellentétben a hazai kilábalást jelenleg a beruházási folyamatok, valamint a munkaerőpiac kedvező alakulása és a stabil hitelpiacok is támogatják, így idén az elmúlt 100 év leggyorsabb válság utáni kilábalása várható, aminek köszönhetően a gazdasági teljesítmény az idei év végére elérheti a 2019. év végi szintet. Ez nemzetközi összevetésben is gyors kilábalásnak számít (8. ábra). A 2021-ben kezdődő kilábalási szakaszban a beruházások várható alakulása sokkal kedvezőbb, és azok volumene 2022-re a 2019. évi szint felett alakulhat. A beruházások helyreállítását a kedvező kamatkörnyezet, az élénk hitelezési aktivitás, a fizetési moratórium meghosszabbítása, valamint az állami és jegybanki programok (NHP Hajrá!, NKP) is támogatják. A vállalati és háztartási hitelállomány az előző válsággal szemben érdemben növekedhet az elkövetkező időszakban, és a koronavírus-járvány ellenére is fennmaradhat a nagyjából kétszámjegyű dinamika a háztartási és vállalati hitelezésben, melynek hatására 2022 év végére a háztartási, valamint a vállalati hitelállomány a 2019-es év végi szint 143, illetve 128 százalékát érheti el.

8. ábra
A GDP-növekedés alakulása az Európai Unió országaiban

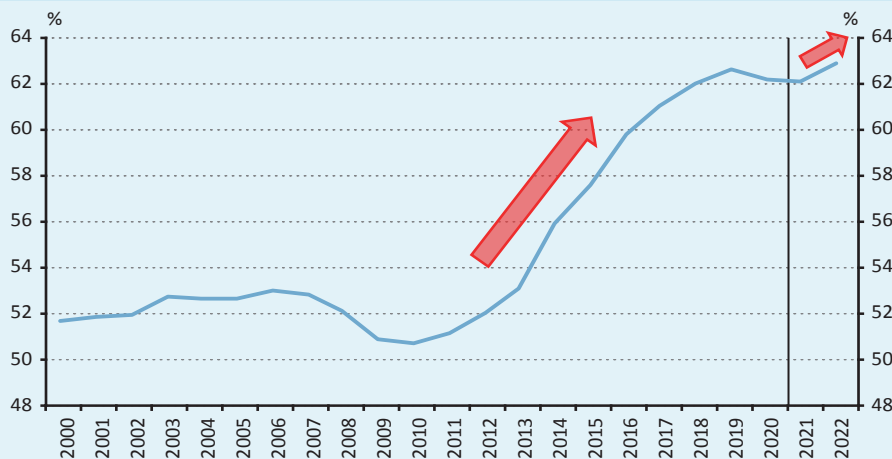

Megjegyzés: Magyarország esetében a 2021. márciusi Inflációs jelentés sávközepe szerepel.

Forrás: Európai Bizottság, MNB

A stabil munkaerőpiac hozzájárul a háztartások kedvező jövedelmi helyzetéhez. A munkanélküliség és a foglalkoztatás viszonylag kedvező szinteken maradt a koronavírus-járvány alatt is. A hazai munkanélküliségi ráta nemzetközi összevetésben az egyik legalacsonyabb maradt 2020-ban, míg 2022-re mindössze 0,5 százalékponttal állhat magasabban a ráta 2019-hez képest. A foglalkoztatási ráta 62,1 százalékon maradt 2020-ban is. A hazai 2020-as **bérenövekedés** az egyik legkedvezőbb volt Európában. A reálbérek emelkedésének dinamikája továbbra is a korábbi válság utáni évek üteme felett alakulhat. A bérek és a fogyasztás gyors emelkedése nagymértékben növeli a költségvetés adóbevételeit. A háztartások **fogyasztásának** növekedése is jelentősen gyorsabb lehet az előző válsággal összevetve. Az idei évtől a gazdasági nyitást követően a fogyasztás helyreállása gyorsabban mehet végbe, és már 2021-ben magasabb lehet, mint a járvány előtt. A háztartások alacsony GDP-arányos eladósodása, magas pénzügyi vagyona és megtakarítási rátája egyaránt a fogyasztás élénkülését támogatja.

9. ábra
A foglalkoztatási ráta alakulása

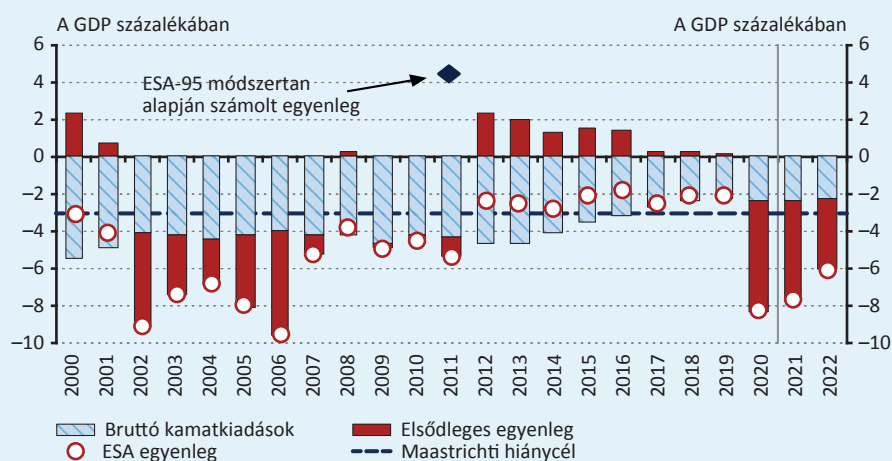

Megjegyzés: 2021-2022-re vonatkozó előrejelzés a 2021. márciusi Inflációs jelentés sávközepe alapján.

Forrás: KSH, MNB

A kedvezőbb gazdasági helyzet lehetővé teszi, hogy a költségvetési konszolidáció is gyorsabban menjen végbe, mint a pénzügyi válság után. A 2008-as pénzügyi válságot követően a lassabb gazdasági helyreállítás és a felborult államháztartási egyensúly ellenére is 2011-2012-re megvalósult a költségvetési konszolidáció az innovatív reformoknak köszönhetően. A koronavírus-járvány utáni gyors gazdasági növekedés és a kamatkiadások alacsony szintje támogatja a gyorsabb költségvetési konszolidációt. 2013 után ugyanis az állami kamatkiadás a felére, a GDP 2,2 százalékára csökkent 2019-re (10. ábra), ami ugyan 2020-ban a növekvő adósság következtében 2,4 százalékra nőtt, de így is historikusan alacsony szinten alakul. A költségvetési hiány markáns csökkenéséhez ezért főként az elsődleges egyenleg számottevő hiányának leépítése szükséges. A tartósan magas hiány és adósság inflációs kockázatokat hordoz, valamint nehezebbé teszi a költségvetés piaci finanszírozását, ha megkezdődik a nagy jegybankok mennyiségi lazításának visszavonása.

10. ábra
A költségvetési egyenleg alakulása Magyarországon (2000-2022)

Forrás: Eurostat, KSH, MNB

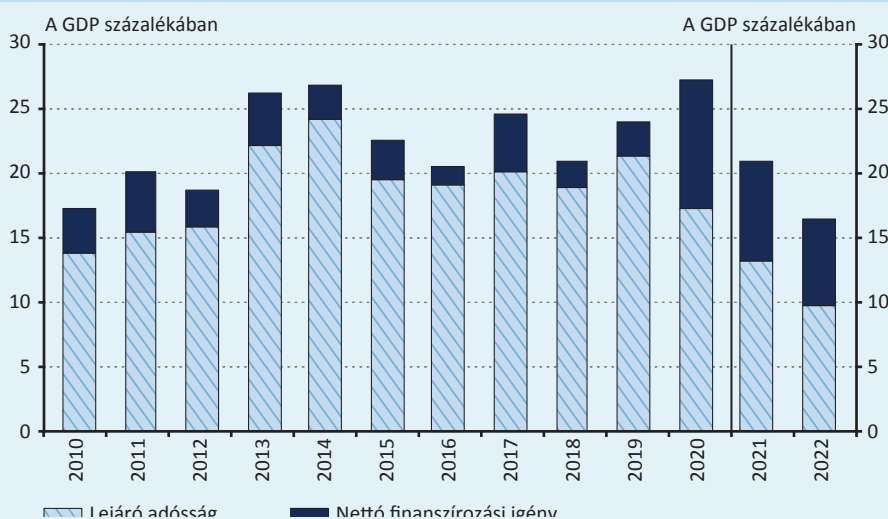
7.2. A BRUTTÓ FINANSZÍROZÁSI IGÉNY ALAKULÁSA

A koronavírus-járvány okozta válság hatására az egész Európai Unióban emelkedett a költségvetés GDP-arányos bruttó finanszírozási igénye, és átlagosan közel duplájára, mintegy 23 százalékra nőtt tavaly, amit elsősorban a jelentősen növekvő költségvetési hiányok okoztak. Az eurozóna esetében pedig némileg magasabb 24 százalékot meghaladó volt finanszírozási igény 2020-ban. A bruttó finanszírozási igény a költségvetési hiány és a lejáró adósság együttes értéke ami az adósságállomány összegétől és annak futamidejétől függ.

Magyarország bruttó finanszírozási igénye 2015 és 2019 között a GDP 20-25 százaléka között mozgott, ami a hiány megráshozása miatt 2020-ban 27,3 százalékra nőtt (11. ábra). A lejáró adósság csökkenésének irányába hatott hazánkban, hogy a hosszabb kötvények és a MÁP Plusz állománynövekedése következtében a magyar államadósság átlagos hátralévő futamideje több mint 1 évvel emelkedett 2020-ban (12. ábra).

11. ábra

Bruttó finanszírozási igény alakulása Magyarországon (2010-2022)

Forrás: Európai Bizottság, ÁKK

12. ábra

Az államadósság átlagos hátralévő futamideje és éves változása

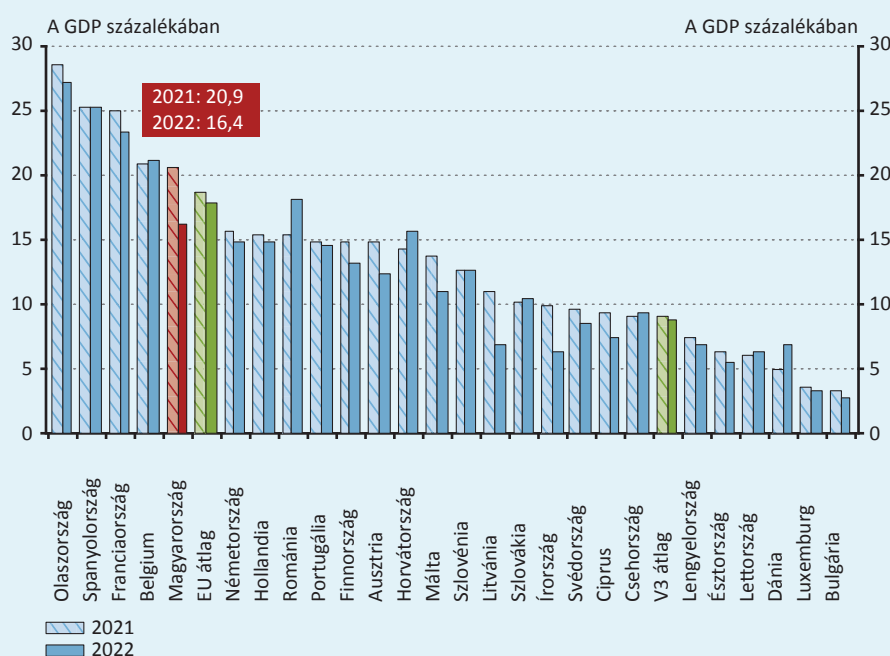

Forrás: EKB

Hazánk bruttó finanszírozási igénye bár várhatóan jelentős csökkenést mutathat 2020 után, mégis közel duplája lehet a régiós átlagnak 2022-ben (13. ábra). A visegrádi régió országai az elkövetkező két évben a GDP 9 százaléka körül stagnálhat a bruttó finanszírozási igény, amihez képest 2021-ben több mint kétszerese, 2022-ben pedig közel duplája lehet a hazai bruttó finanszírozási igény. A bruttó finanszírozási igény az EU-ban várhatóan átlagosan a GDP 19 százalékára csökkenhet 2021-ben, míg 2022-ben további 1 százalékponttal 18 százalékra mérséklődhet a Bizottság előrejelzése szerint. Az eurozónában némileg magasabb lehet a bruttó finanszírozási igény, 2021-ben a GDP 20,5 százaléka, míg 2022-ben 19,4 százalék lehet. A fokozatos mérséklődést a költségvetési hiányok várható csökkenése okozza, míg hazánkban főként az államadósság hosszítása segíti, de összességében így is magas szinten ragadhat a finanszírozási igény.

Előretekintve hazánkban is mérséklődhet a finanszírozási igény a lejáró adósság csökkenése és az alacsonyabb költségvetési hiány következtében. Az államadósság hosszabbítása miatt csökkenő adósságtörlesztések, valamint a mérséklődő hiány következtében érdemben csökkenhet a bruttó finanszírozási igény a következő két évben. 2021-ben a GDP 20,9 százalékára, míg 2022-ben 16,4 százalékra mérséklődhet a finanszírozási igény. Az adósság hosszítása melletti markánsabb hiánycsökkenés tovább támogatná a hazai bruttó finanszírozási igény közeledését a régiós szinthez.

13. ábra
Bruttó finanszírozási igény várható alakulása az EU országokban

Forrás: Európai Bizottság, ÁKK

7.3. MAGYARORSZÁG HELYREÁLLÍTÁSI ÉS ELLENÁLLÓKÉPESSÉGI TERVE

Az Európai Unió a koronavírus járvány okozta gazdasági válság kezelésére létrehozta a folyó áron több mint 800 milliárd eurós forráskeretű Next Generation EU alapot, melynek legnagyobb részét a Helyreállítási és Ellenállóképesség Eszköz (RRF) adja. Az RRF 390 milliárd eurós kedvezményes hitelkeretet, valamint közel 340 milliárd eurós támogatási keretet biztosít az uniós tagállamok számára. Az RRF forrásait 2020. február és 2026. augusztus között megvalósult strukturális reformokra és beruházásokra lehet felhasználni. A tagállamoknak a források lehívásához felhasználási tervet kell készíteniük, melyben figyelembe veszik a Bizottság az Európai Szemeszter keretében készített országspecifikus ajánlásait. A Bizottságnak a tervek leadását követően 2 hónapja van a jóváhagyásra, ezután az Európai Tanács támogatása esetén, a tagállamok az igényelt keretösszeg 13 százalékát kitevő előleget kaphatnak. 2021. május 20-áig 18 tagállam nyújtotta be helyreállítási tervét a Bizottságnak (8. táblázat)

8. táblázat

A beadott RRF tervekben szereplő forrásigénylések (milliárd euro, május 20. szerinti adatok)

	Támogatás	Hitel	Önrész	Összesen	Hiteligénylés a keret arányában
Ausztria	3,5	0	1	4,5	0%
Belgium	5,9	0	0	5,9	0%
Ciprus	1	0,2	0	1,2	17%
Dánia	1,6	0	0	1,6	0%
Franciaország	40,9	0	0	40,9	0%
Görögország	17,8	12,7	0	30,5	100%
Horvátország	6,4	0	0	6,4	0%
Lengyelország	23,9	12,1	0	36,0	35%
Lettország	1,8	0	0	1,8	0%
Litvánia	2,2	0	0	2,2	0%
Luxemburg	0,1	0	0	0,1	0%
Magyarország	7,2	0	0	7,2	0%
Németország	25,6	0	2,3	27,9	0%
Olaszország	68,9	122,6	0	191,5	100%
Portugália	13,9	2,7	0	16,6	19%
Spanyolország	69,5	0	0	69,5	0%
Szlovákia	6,6	0	0	6,6	0%
Szlovénia	1,8	0,7	0	2,5	22%
Összesen	298,6	151,0	3,3	452,9	-

Forrás: Európai Bizottság

Magyarország május 11-én elküldte Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervét az Európai Bizottságnak, melyben 2511 milliárd forint (7,2 milliárd euro) vissza nem térítendő támogatásra adott le igénylést. Amennyiben a terv elfogadásra kerül, úgy Magyarország még az idei évben több mint 320 milliárd forintos előleget kaphat az RRF projektek megvalósításához.

A benyújtott terv 9 tematikus célterülete közül az egészségügy (857 milliárd forint) és a fenntartható közlekedés (631 milliárd forint) a legjelentősebbek (9. táblázat). A versenyképes munkaerőre 281 milliárd, az energetikára 262 milliárd, a demográfia és köznevelés komponensre pedig 231 milliárd forintot fordítana Magyarország a helyreállítási forrásokból.

9. táblázat

A Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv célterületei

Célterület	Igényelt összeg (mrd ft)
A. Demográfia és köznevelés	231
B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő	281
C. Felzárkózó települések	77
D. Vízgazdálkodás	44
E. Fenntartható zöld közlekedés	631
F. Energetika	262
G. Átállás a körforgásos gazdaságra	103
H. Egészségügy	857
I: Szakpolitikához nem sorolható országspecifikus ajánlások	24
ÖSSZESEN	2511

Forrás: Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv

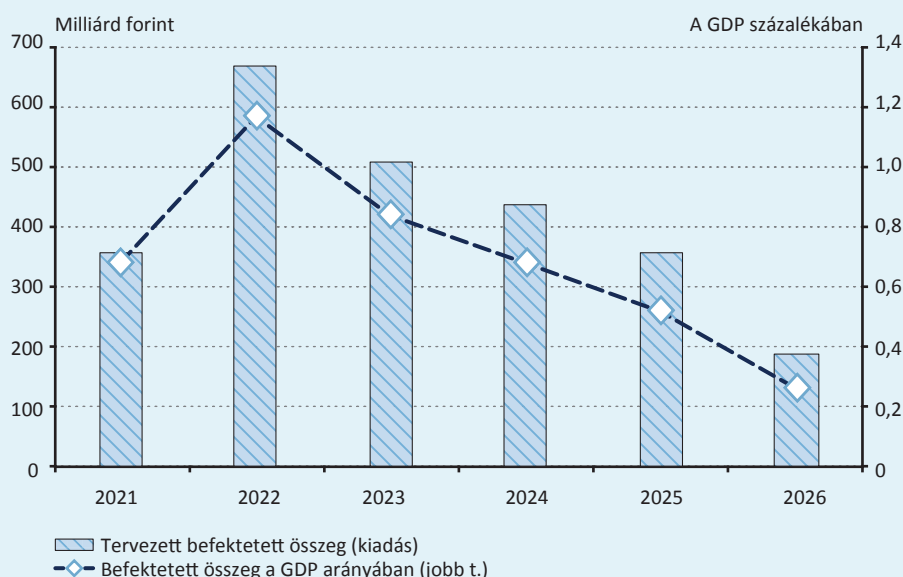
A terv legnagyobb forrásigényű intézkedései az orvosi bérrendezés, az egészségügyi rendszer modernizálása és a városi és elővárosi közlekedés fejlesztése. A Kormány számítása szerint a tervben szereplő célok 23 százaléka szolgál digitalizációs célokat, 41 százaléka pedig klímavédelmi célokat, ezzel mindkét érték megfelel a Bizottság elvárásainak. A tervben szereplő célok jelentős része összhangban van az MNB 330 pontos Versenyképességi programjában szereplő javaslatokkal.

A terv alapján az RRF támogatások felhasználása 2022-ben lehet a legmagasabb, és elérheti a 670 milliárd forintot (14. ábra). Ez érdemben meghaladja a 2022. évi költségvetési törvényjavaslatban szereplő 450 milliárd forintos RRF kiadási előirányzatot. A terv szerint az RRF felhasználás 2026-ig évente a GDP 0,2 és 1,2 százaléka között alakulhat. A helyreállítási forrásokhoz kapcsolódó pénzforgalmi bevételek a költségvetési előirányzatok alapján 2021-ben 326 milliárd forintot, 2022-ben pedig mintegy 350 milliárd forintot tehetnek ki. Az RRF esetében a bevételek nem a számlák leadásához, hanem a projektekben meghatározott célteljesülésekhez kapcsolódnak majd, amelyek elszámolására félévente lesz lehetőség.

Magyarország nem jelezte szándékát a mintegy 3400 milliárd forintos (9,6 milliárd euro) kedvezményes hitelkeret lehívására. A közös kötvénykibocsátással fedezni tervezett, összesen 390 milliárd eurós RRF hitelkeret forrásait a tagállamok 2023 végéig igényelhetik.

14. ábra

Az RRF források tervezett elköltése a terv szerint

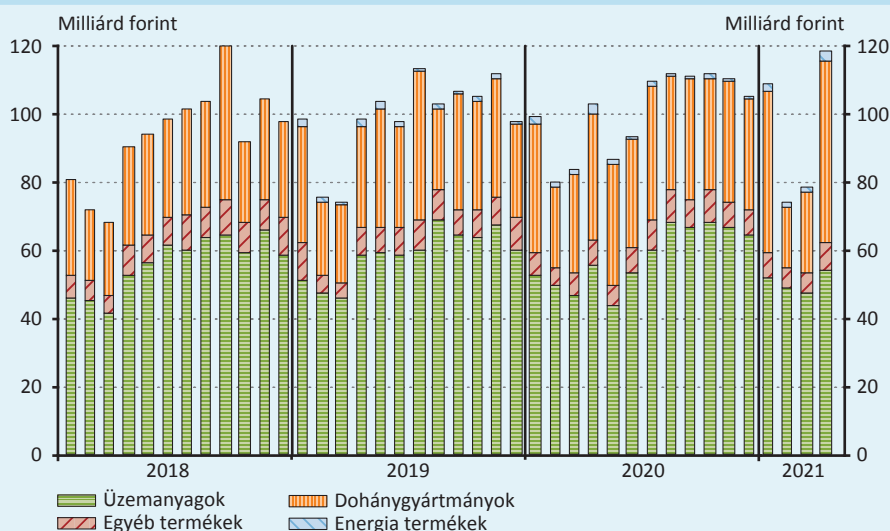
Forrás: Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv

7.4. A JÖVEDÉKI ADÓT ÉRINTŐ KÜLÖNLEGES SZABÁLYOK

A jövedéki adóból származó bevételek 1196 milliárd forintot tettek ki 2020-ban, aminek több mint felét az üzemanyag fogyasztás után fizetett jövedéki adóbevételek (688 milliárd forint), harmadát a dohánytermékek jövedéki adójából származó bevételek (400 milliárd forint), fennmaradó részét pedig a többek között alkoholttermékeket is tartalmazó egyéb jövedéki adók (90 milliárd forint) és az energiatermékek jövedéki adója (17 milliárd forint) teszi ki.

15. ábra

Jövedéki adóból származó havi bevételek alakulása

Megjegyzés: Energiatermékek jövedéki adója 2019-től része a jövedéki adóbevételeknek.

Forrás: Magyar Államkincstár

A jövedéki adóval érintett tételek (dohányárak, üzemanyagok, szeszes italok) fogyasztói ára jelentősen emelkedett az elmúlt 1 évben. A szeszes italok és dohányárak ára átlagosan 12,2 százalékkal emelkedett, ezen belül a dohányáraké, főként a termékkört érintő jövedékiadó-emelkedés következtében, 20,1 százalékkal nőtt 2020. áprilishoz viszonyítva. A jármű-üzemanyagok ára 39 százalékkal emelkedett előző év azonos időszakához viszonyítva, főként az alacsony tavalyi bázisnak köszönhetően. 2021. áprilistől a Központi Statisztikai Hivatal új módszertant alkalmaz a maginfláció számítására, ami alapján a mutató a továbbiakban nem tartalmazza a szeszes italok és dohányárak árváltozását.

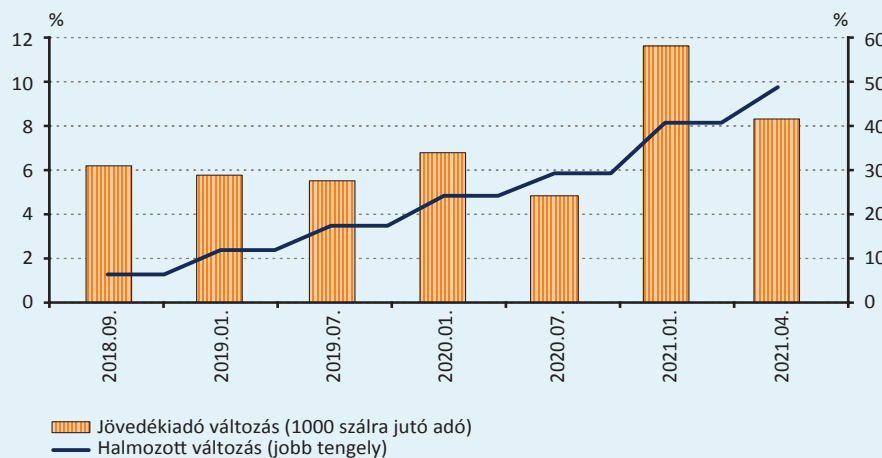
Dohány jövedéki adó

2018-tól 7 lépésben emelkedett a dohánytermékekre kivetett jövedéki adó mértéke az EU-s szabálynak való megfelelés érdekében (16. ábra). Az emelkedés következménye, hogy az adó mértéke 50 százalékkal nőtt, és a költségvetési hatás 100 milliárd forint körül alakul a 2018-2021 közötti időszakban. Legutóbb április 1-jén került sor a dohánytermékek után fizetendő jövedéki adó emelésére, a két lépésben megvalósuló ideiglenes 20 százalékos adóemelés mintegy 35-40 milliárd forinttal javíthatja a költségvetés egyenlegét. Az 1000 számlára kivetett adó mértéke és a doboz cigaretta ára is 50 százalékkal emelkedett 2018 óta.

A jelenlegi szabályok szerint az adónak legalább 90 eurónak kell lennie 1000 számlánként és el kell érnie a súlyozott átlagár 60 százalékát, vagy minimum 115 eurónak kell lennie 1000 számlánként, ebben az esetben nem számít az árhoz viszonyított aránya. Magyarországnak 2017. december 31-ig tartó átmeneti időszak állt rendelkezésére, hogy fokozatosan emelje a cigarettára kivetett jövedéki adót, amíg az eléri az előírt küszöbértéket. 2018. január 1. után azonban már Magyarországon is alkalmazni kellett volna az uniós jövedéki előírások szerinti minimális adómértéket a cigarettára. A hazánkban alkalmazott jövedéki adómérték azonban jelenleg nem éri el az uniós küszöbértéket⁶.

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:62019CJ0856&from=EN>

16. ábra
Az 1000 szál cigarettára kivetett jövedéki adó változása 2018-tól

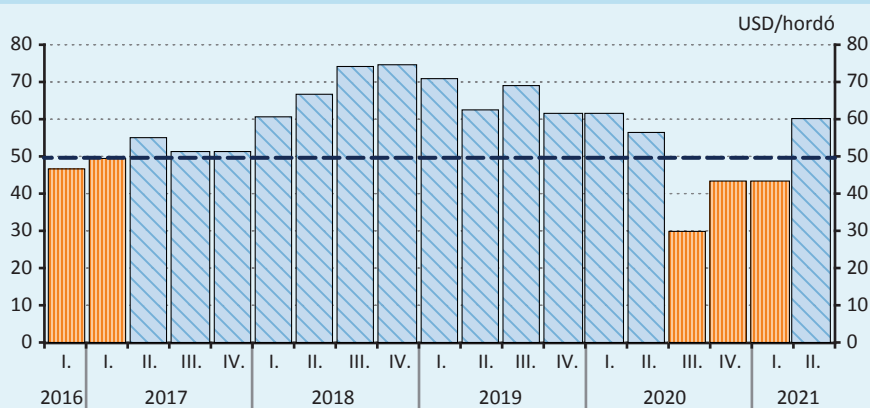

Forrás: 2016. évi LXVIII. törvény a jövedéki adóról

Üzemanyag jövedéki adó

Az üzemanyag fogyasztás után fizetendő jövedéki adó mértéke 2020. július 1. – 2021. március 31. között emelkedett a kőolaj alacsonyabb világpiaci ára következtében (17. ábra). Az Országgyűlés által 2016 júniusában elfogadott jövedékiadó-törvény szerint a kőolaj világpiaci árához kötik az üzemanyagok jövedéki adó mértékét, ami a kőolaj világpiaci árának függvényében negyedévente módosulhat. A jövedékiadó-törvény⁷ szerint, ha a Brent világpiaci ára átlagosan 50 dollár alá esik, az ebből fakadó alacsonyabb bevételek kompenzálása miatt magasabb adómérték lép életbe. Ha a Brent típusú kőolaj világpiaci ára 50 dollár vagy az alá csökken, akkor a benzin jövedéki adójának mértéke literenként 5 forinttal, a gázolajé pedig literenként 10 forinttal emelkedik. Az adott negyedévi érvényes adómértékek megállapítása a tárgynegyedévet megelőző negyedév első hónapjának első napja és utolsó hónapjának 15. napja közötti átlagára szerint történik, amit a NAV közzé is tesz honlapján.

17. ábra
Az ásványolaj adómértékek megállapításához szükséges, Brent napi jegyzési adatok alapján meghatározott átlagár

Forrás: NAV, S&P Global Inc. (Platts) 2016-2021

⁷ 2016. évi LXVIII. törvény a jövedéki adóról

Károly Róbert

(1308 – 1342)

I. Károly magyar király egyike volt hazánk legjelentősebb uralkodóinak. Nevéhez köthető az Árpád-kor végére kialakuló anarchia felszámolása, a királyi hatalom tiszteletének és valós befolyásának helyreállítása, valamint az ország gazdasági talpra állítása. Nevezhetnénk akár újabb honalapítónak is, hiszen a feudális széttagoltság állapotában levő országból egységes gazdasági nagyhatalommá tette Magyarországot. Francia gyökerekkel rendelkező magyar királyként, a Capeting-ház leszármazottjaként, a nagy európai befolyással bíró Anjou család sarjaként külső támogatással, de komoly harcok árán foglalhatta el a magyar trónt.

Károly új alapokra helyezte a királyi hatalmat és mélyreható reformokat vezetett be. A régi, lázadó főnemesség helyére hozzá hűséges embereket állított és közöttük osztotta fel az elkobzott birtokokat, akik csupán szolgálati birtokokként, tisztségük viselése idejére kapták meg azokat. A király erejét növelte egy új hadseregforma kialakítása is, amelyben megjelent a királyi bandérium, a megyei bandérium és a kun könnyűlovasság is.

Alapvetően békés külpolitikát folytatott, dinasztikus kapcsolatokat épített ki a szomszédos államokkal, amelynek eredményeként fia, Lajos örökölte a lengyel trónt. A jelen szomszédsági politikánk alapját adó 1335-ös visegrádi királytalálkozón, amely a lengyel és a cseh király részvételével zajlott, egyebek mellett megállapodtak egy új kereskedelmi útvonalról.

A pénzügyek terén is megerősítette a királyi hatalmat és feltöltötte a kincstárat. Mivel Magyarország ekkoriban Európa első számú arany és ezüst lelőhelye volt, elsőként a nemesfém bányászatot és kereskedelmet vette szoros királyi felügyelet alá. Károly a nemesérc bányászatából származó bányabér egy jelentős hányadát megosztotta a földesurakkal, hogy elősegítse az új bányák feltárását. Megtiltotta, hogy a nemesércet külföldre szállítsák; az aranyat és ezüstöt az uralkodó által megszabott áron be kellett szolgáltatni a frissen létrehozott pénzverő kamaráknak.

A sokféle forgalomban lévő pénz helyett megkezdték az állandó értékű ezüstdénár, majd firenzei mintára az aranyforint verését, amelynek váltópénze az ezüst garas lett. A korábbi uralkodók által kedvelt pénzrontást, – amely a pénzérmék időnkénti alacsonyabb nemesfémtartalmú pénzekre történő beváltását jelentette – beszüntette.

A királyi bevételeket új adó bevezetésével is növelte. Minden olyan telek után kapudót szedtek, amelynek a kapuján egy megrakott szénásszekér be tudott menni. Bevezették a harmincadot is, amely a nyugatra és északra, valamint a huszadot, mely a délre kivitt vagy behozott árukat vámolta meg. E szilárd gazdasági alapokra támaszkodva uralkodásának második felében jelentős – a török dúlás miatt csak nyomaiban fennmaradt – gótikus építkezések folytak, mint például a visegrádi királyi palota, vagy a diósgyőri vár.

E kimagaslóan gazdag életutat végigjáró királyunk közel negyven éves uralma végén egy erős és gazdag államot hagyva fiára távozott az élők sorából. A magyar Anjou-ház politikai törekvései a királyi hatalom régi fényét újra visszaállító Nagy Lajos, Zsigmond és Mátyás személyében testesültek meg, de e törekvések útját, irányát I. Károly királyunk jelölte ki.

KÖLTSÉGVETÉSI JELENTÉS
A 2022. ÉVI KÖLTSÉGVETÉSI TÖRVÉNYJAVASLAT ELEMZÉSE
2021. június

Nyomda: Prospektus Kft.
8200 Veszprém, Tartu u. 6.

mnb.hu

©MAGYAR NEMZETI BANK

1054 BUDAPEST, SZABADSÁG TÉR 9.